

המשכיל

maskil

■ Z obsahu

Měsíc elul a sobotní oddíl Šoftim 2
Kauza strážníka Tobiáše4
Pittsburghská platforma20

■ Krátce

Tradice nás učí, že mezi Roš hašana a Jom kipur je deset dní pokání – aseret jmej tšuva – kdy máme poslední možnost zlepšit nejen náš vztah k Všemohoucímu, ale především napravit námi narušené mezilidské vztahy. Oněch deset dní je však krajní termín. Proto je dobré a velmi žádoucí začít s nápravou našich nedostatků již na počátku měsíce elul.

Rabín Daniel MAYER

Říká se, že prezident musí být prezidentem všech občanů, což neonacisté pochopili po svém a napsali mu dopis, ve kterém jej žádají, aby jim dovolil sloužit v iránské armádě, kde by mohli bojovat proti Izraeli. Mluvčí hnutí NÁRODNÍ ODPOR Petr Kalinovský k tomu řekl: „V případě židovské agrese jsme ochotni vystoupit i za cenu násilí a je nám jedno kde. Stát Izrael má nejen ambasády jako světský stát, ale také jako církevní stát i jiné ideové ambasády“ čímž mínil např. židovské synagogy.

Milan KALINA

Soud konstatoval to, co drtvá většina rozumných lidí opakovala od začátku. Ale pro část lidí ve vedení školy a obce nebylo tehdy cesty zpět. Nebyl to spor o argumenty, důkazy a fakta, ale o princip – „My máme moc a nikdo se nám nesmí postavit, kdo ano, toho zničíme.“

Honza NEUBAUER

**BUĎTE ZAPSÁNI A ZAPEČETĚNI
K DOBRÉMU ROKU 5767**

MĚSÍC ELUL A SOBOTNÍ ODDÍL ŠOFTIM

V pátek 25. srpna (druhý den roš cho-deš) započal poslední měsíc židovského roku, měsíc *elul*. Tento měsíc se nazývá též měsícem kajících modliteb – slichot a milosrdenství, neboť věříme, že pokud budeme upřímně litovat našich přestupků a budeme se snažit je napravit, Hospodin bude na nás shlížet shovívavěji a nakonec nám naše prohřešky promine.

Tento měsíc můžeme charakterizovat jako období přípravy k Vysokým svátkům. Tradice nás učí, že mezi Roš hašana a Jom kipur je deset dní pokání – *aseret jmej tšuva*, kdy máme poslední možnost zlepšit nejen náš vztah k Všemohoucímu, ale především napravit námi narušené mezilidské vztahy. Oněch deset dní je však krajní termín. Proto je dobré a velmi žádoucí začít s nápravou našich nedostatků již na počátku měsíce elul. To nám také, kromě šabatu, každý den po ranní bohoslužbě připomíná zvuk šofaru, který zvěstuje, že dny soudu nad vším živým tvorstvem Země se přibližují.

Ne náhodou v první šabat měsíce elul čteme v synagogách parašu *Šoftim* (Dt 16,18-21,9). V tomto sobotním oddílu jsou zastoupena ustanovení, dnes bychom řekli, občanského, trestního i náboženského práva. Kromě toho se tu seznámíme i s mravními zásadami, jimiž se má řídit budoucí židovský král. Paraša začíná slovy: „...Nepřevrátíš právo, nebudeš nikomu stranit, nepřijmeš úplatek. Úplatek oslepuje oči moudrých a překrucuje slova spravedlivých“ (16,19). S tímto stále aktuálním tématem Tóry je spjat příběh, jehož hlavním aktérem byl rabi Abraham Jehošua Heschel z Apty – Opátova (zemřel 1825).

Když byl rabi Abraham Jehošua z.c.l.

předsedou bejt dinu v Kolbasově, měl jednou rozhodnout o jisté právní záležitosti spolu se dvěma podplacenými soudci. Poněvadž rabi Abraham trval na svém a nechtěl přistoupit na jejich návrhy, poradili nakonec úplatkáři „své straně“, aby rabimu, jehož neúplatnost všichni znali, vložil peníze tajně do kapsy jeho oděvu. Muž uposlechl jejich rady a podařilo se mu to nepozorovaně provést. Při příštím jednání rabi cítil, jak se jeho mysl přiklání k mínění přísedících dajanů. Ihned odložil jednání soudu a odešel domů, kde poté celý zbytek dne plakal a prosil Všemohoucího, aby osvětlil jeho oči a dal mu poznat pravdu. Tak prošlo několik dní, když tu rabi objevil v kapse svého kaftanu peníze. Ihned mu

bylo jasné, kdo mu tam ty peníze tajně vsunul. Taková je síla úplatku, že i když třeba soudce nemá ponětí o tom, že by úplatek dostal (podobně jako rabi Abraham), přesto tato síla ovlivňuje jeho rozum a překrucuje jeho mínění.

Následující příkázání, které nám Tóra připomíná, zní: „Budeš usilovat o spravedlnost, a jen o spravedlnost, abys zůstal nazívu a obsadil zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh“ (16,20). Rabi Simcha Bunem z Pšischy – Przysuchy

(1765–1827) vysvětloval tento verš tak, že je samozřejmě naší povinností usilovat o spravedlnost, ale pouze spravedlivými prostředky. Ne tak, jak je tomu u jiných národů, kde „účel světlí prostředky“. Pokud dosáhneme sebeušlechtilějšího cíle nemorálními prostředky, sám takový cíl je jimi již degradován a nelze jej považovat za ušlechtilý. Konečně i naše přítomnost v zemi, kterou Bůh zaslíbil našim otcům a nám, jejich potomkům – *jišuv haarec*, jak je mnohokrát v Tóře upomenuto, je podmíněna naším chováním k bližním a dodržováním Hospodinových zákonů. V podobném duchu hovoří i prorok Izajáš: „Sijón bude vykoupen soudem a ti v něm, kdo se navrátí, spravedlností“ (1,27).

Nechť nás provázejí tato vznešená slova po celý budoucí rok. Kéž nám Hospodin dá vnitřní sílu k opravdovému pokání, které naše kamenná srdce přetvoří v srdce z masa, v nichž bude místo pro lásku k Bohu a lidem, místo pro soucit a milosrdenství. Otevřou-li se naše srdce strádajícím a potřebným, hledajícím duchovní či materiální pomoc, můžeme být ujištěni, že Všemohoucí takéž na nás shlédne v milosti a bude nás i tak soudit. Vždyť je psáno, že „Hospodin je plný slitování a milostivý, shovívavý, nanejvýš milosrdný, který odpouští vinu, přestoupení a hřích“ (Ex 34,6-7).

► Rabín Daniel Mayer

Foto: www.elmont.net,
www.myartichoke.com

DEMONSTRACE

k uctění památky obětí islámského terorismu a vyjádření podpory protiteroristickému postoji USA a IZRAELE

pondělí 11. září v 18 hod, Jungmannovo nám., Praha 1

Akce se koná u příležitosti 5. výročí útoku na New York. Svolavatelem akce je Mladá pravice

a Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém (ICEI CR)

VYSOKÉ SVÁTKY 5767 – BEJT SIMCHA A MASORTI OLAMI

Bohoslužby se slouží v Pinkasově synagoze a povede je rabín Ronald Hoffberg (Masorti Olami) za asistence studentky rekonstruktivního rabínského semináře Donny Kirshbaum (Roš ha-šana) a studentky Hebrew Union College v Jeruzalémě Judith Edelman-Green (Jom Kipur)

ROŠ HA-ŠANA

Erev Roš ha-šana
pátek 22. září:
18.30 h mincha a maariv

1. den Roš ha-šana

sobota 23. září:
9.00 h šachrit
18.30 h mincha, seuda
šlišit, maariv

2. den Roš ha-šana

neděle 24. září:
9.00 h šachrit
17.30 h mincha
18.00 h tašlich
18.45 h maariv

JOM KIPUR

Erev Jom kipur
neděle 1. října:
18.00 h Kol nidrej

Jom kipur
pondělí 2. října:
9.00 h šachrit
15.30 h přednáška
16.30 h mincha
18.00 h neila, maariv

**Program Bejt Simcha
září 2006**

**Vysoké svátky
v Pinkasově synagoze
společně s Masorti Olami –
viz přehled na této straně**

**sobota 30. září
od 10 hodin – Šabat šuva**
Ranní bohoslužba s rabínem
Ronaldem Hoffbergem a Masorti Olami

PRAVIDELNÉ AKCE

Kabalat Šabat každý pátek od 18 hodin;
pokud je na programu i přednáška, následuje
vždy po skončení bohoslužby, od 19 hodin

„Odpoledne s Tórou“ (studijní a diskuzní
setkání nad týdenní parašou) každou
poslední sobotu v měsíci

HODINY PRO VEŘEJNOST

každý pátek od 16.30 do 18 hodin
(z provozních důvodů se ruší dne 15. 9.)

Bejt Simcha

Mánesova 8, 120 00 Praha 2
Telefon: 222 251 641, 724 027 929
E-mail: kehila@bejtsimcha.cz
Web: www.bejtsimcha.cz

NADAČNÍ FOND OBĚTEM HOLOCAUSTU

vyhlašuje výběrové řízení na podporu projektů v programech

PÉČE

sociálně zdravotní péče se zvláštním zřetelem k potřebám těch,
kteří přežili holocaust
(uzávěrka přihlášek 13. října 2006)

PŘIPOMÍNKA

projekty sloužící k důstojné připomínce obětí holocaustu
a vzdělávání o holocaustu
(uzávěrka přihlášek 29. září 2006)

BUDOUCNOST

vzdělávací aktivity v oblasti judaismu (uzávěrka přihlášek 29. září 2006)

Informace:

Kateřina Fadljevičová, NFOH, Legerova 22/1854, 120 00, Praha 2,
tel.: 224 261 573, fax: 224 261 573, <http://www.fondholocaust.cz/>,
e-mail: fadljevicova@fondholocaust.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v elektronické podobě na
www.maskil.cz

b) v tištěné podobě za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Mánesova 8, 120 00 Praha 2, telefon/fax: 222 251 641, e-mail: maskil@maskil.cz (to je důležité, zejména pokud platíte bankovním převodem, neboť v tomto případě se jinak nedozvíme adresu, na niž máme Maskil zasílat); výše poštovného a balného je v ČR minimálně 250 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5x8)

Tištěnou verzi časopisu je rovněž možné si vyzvednout osobně přímo v Bejt Simcha.

KAUZA STRÁŽNÍKA TOBIÁŠE

Holé lebky „bojují za mír“

V neděli 27. srpna odpoledne došlo v dějinách českého mírového hnutí k významné události. Před izraelským velvyslanectvím v Praze se sešli tři desítky neonacistů z organizace NÁRODNÍ ODPOR, aby podpořili Libanon a vyjádřili svůj odpor vůči izraelské snaze bránit své občany a své území. Než ale byli schopni rozvinout všechny své *mírotvorné aktivity*, zasáhla policie, dvacet šest holohlavých *peacemakerů* zadržela a odvezla k výslechu.

Policisté měli již před shromážděním neonacistů informace, že demonstranti budou ozbrojeni a nebudou váhat zbraní použít. To se také prokázalo a policie zabavila nože, obušky, boxery, a dokonce i pistole. Našel se hákový kříž i protizraelské materiály.

Připadám si jako Adolf Hitler

„Připadám si jako Adolf Hitler. Všude kolem je chaos a v ulicích řádí ruský mluvící a já uzavřen mezi čtyřmi stěnami svého bunkru sním o vítězství a lepším světě.“ Těmito slovy končí článek Milana Tobiaše, strážníka městské policie z Prahy 10, na jeho soukromých webových stránkách.

Vloni na začátku listopadu ohlásili neonacisté protestní shromáždění před budovou německého velvyslanectví, kde měli v úmyslu podpořit Němce Ernesta Zündela, vězněného za popírání holocaustu. Svůj odpor proti neonacistickým excesům přišlo před velvyslanectví vyjádřit mnoho Pražanů, mezi kterými byla řada poslanců a senátorů, známých novinářů, spisovatelů, zástupců kulturní fronty, židovských i nežidovských spolků. Vedle knížete Schwarzenberga tam byl i evangelický kněz a poslanec Karásek, spisovatel Klíma a další významné osobnosti.

Jak tuto situaci viděl 2. 11. 2005 policista Tobiaš na své webové stránce? Citujeme: „Přišli levicoví extrémisté a radikálové, židé, rváči ze synagog, pokrytci a jiní narušovat řádně svolané shromáždění občanů.“

Selhání ředitele policie

Šéf pražské městské policie Vladimír Kotrouš říká, že Tobiaše sledovali již delší dobu, ale nemohli zakročit: „Nemůžete někoho diskriminovat jenom proto, že inklinuje k ultrapravicovému hnutí,“ tvrdí Kot-

rouš a dodává poněkud nelogicky: „*Je to stejné, jako kdyby mezi strážníky nebyl přijat ortodoxní muslim.*“ Vedení městské policie už rok sledovalo, že Tobiaš čím dál více inklinuje k extrémní pravici. Dokud chodil na demonstrace neonacistů, ještě to tolerovali. Nevadili jim ani jeho stránky, na kterých publikoval texty skinheadských kapel a psal články s extrémně pravicovým zaměřením. „*Stránky dělal chytře, nic z toho se nedalo napadnout. Čekali jsme až pře-*

kročí únosnou mez,“ pokračuje ve výmluvách šéf městských strážníků. Konec Tobiašovy osmileté policejní kariéry způsobila až jeho aktivní účast na demonstraci militantního extrémistického hnutí NÁRODNÍ ODPOR. Z policie byl okamžitě vyhozen.

Šéf pražské městské policie Vladimír Kotrouš: „Čekali jsme až překročí únosnou mez...“

Milan Tobiaš však cítí hlubokou křivdu. „*Mám čisté svědomí! V tomto případě vystupuji jako oběť, nikoli jako pachatel. Označení extrémista nebo neonacista je lživé. Ve svém volném čase navštěvuji a dokumentuji veřejné dění, kde natáčím videa a komentuji to ve svých článcích,*“ postěžoval si po svém vyhazovu Mladé Frontě Dnes.

Šéf městských strážníků se snaží tuto nepřijemnost rozumně vysvětlit, ale jeho výmluvy jsou slabé. Přiznává, že již dlouho znal obsah jeho webové stránky a věděl, že strážníkovy sympatie k ultrapravicovému neonacistickým hnutím jsou aktivního rázu. Říká, že čekal, až Tobiaš překročí únosnou mez. Domníváme se právem, že ta už byla překročena v okamžiku, kdy byl seznámen s inkriminovaným obsahem webových stránek. Bylo by tedy zajímavé vědět, co ještě vysoký policejní důstojník v demokratickém státě považuje - v oblasti politického extremismu u svých podřízených - za ještě únosné. Odpověď na tuto otázku by měla zajímat především jeho nadřízené z pražského magistrátu.

Neonacisté píší prezidentu republiky

Říká se, že prezident musí být prezidentem všech občanů, což neonacisté pochopili po svém a napsali mu dopis, ve kterém jej žádají, aby jim dovolil sloužit v Íránské armádě, kde by mohli bojovat proti Izraeli. Mluvčí hnutí NÁRODNÍ ODPOR Petr Kalinovský k tomu řekl: „*V případě židovské agrese jsme ochotni vystoupit i za cenu násilí a je nám jedno kde. Stát Izrael má nejen ambasády jako světský stát, ale také jako církevní stát i jiné ideové ambasády,*“ čímž mínil např. židovské synagogy.

Citujeme z dopisu Národního odporu prezidentu Václavu Klausovi:

„*Boj o Prahu se vede v kolébce civilizace, v úrodném pŕlměstci. V Íráku, Íránu i na dalších územích okupovaných sionisty. To nikdo nemůže zpochybnit. Odporné NATO, úlisná EU – všichni jsou fanaticky na straně Izraele. Národní odpor nikoliv. Holocaust nesmí Židy ospravedlnit v chystané genocidní činnosti vůči perskému lidu. Žádný člověk nesmí být zavražděn jen proto, že není z kmene Mojžíšova nebo mu otrocky nepřisluhuje.*“

„*Zbraně promluví jistě brzy, Tel-Aviv již nyní zahájil nenávisťou propagandistickou přípravu, další sionistická agrese je tedy v dohlednu. Poněkolkáté v historii. Holánka izraelského vojáka ale nesmí být omyta ve vodách Perského zálivu či Kaspického moře.*“

„*Stráž Národního odporu je připravena do blížícího se konfliktu zasáhnout. Tak jako tak! Ať již v Íránu, nebo na území spadajícím pod jurisdikci České republiky. I v případě zamítnutí naší žádosti však deklarujeme: Po první vystřelené raketě vůči území Íránu proběhne adekvátní reakce Národního odporu.*“

Případ už vyšetřují policisté z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu i tajná služba BIS. Její tiskový mluvčí Jan Šubert tvrdí, že toto hnutí nemá pro široce organizované akce dostatek sil, peněz ani technických prostředků. S tímto tvrzením však Petr Kalinovský z Národního odporu nesouhlasí a tvrdí, že se k nim hlásí více než tisíc lidí a peníze i technické prostředky již mají k dispozici. Policisté také vyšetřují, zda neonacisté svými vyhrůžkami nespáchali trestný

► Čin, říká novinářům Jiří Kopečný z Odboru pro odhalování obecné kriminality na pražské policejní správě.

Co bude dál, nikdo neví

Dozvěděli jsme se, jak to chodí v městské policii a lze se jen analogicky domýšlet, kolik dalších problémových strážníků vedení eviduje a čeká, až svými skutky překročí únosnou

mez. Nemusí se to týkat jen politického extremismu, mohou tam být i strážníci, o kterých je známo, že mají pedofilní, sadistické či jinak nestandardní sexuální sklony, mohou být nepřiměřeně agresivní, mohou se v soukromí pohybovat v šedých ekonomických sférách atd. Je nejvyšší čas se situací vážně zabývat.

Drzost, neomalenost a agresivita neonacistické verbeže je přímo úměrná tomu, jak tyto

aktivity vnímá policie, zastupitelství, soudy a především sami politici. Zdá se bohužel že dnešní aktivity neonacismu jsou přímo úměrné tomu, jak benevolentně státní správa reaguje. Mysleme na tyto skutečnosti, až budou politici žádat v blížících se volbách náš hlas.

► Milan KALINA

Rok židovské kultury · Dny evropského dědictví 2006 · Evropský den židovské kultury

Matana, a.s., vás zve na výstavu fotografií ke stému výročí stavby jubilejní synagogy

Židovské Město pražské 1870–1914

v Jubilejní synagoze, Praha, Jeruzalémská ulice č. 7

10. 9. 2006 – 8. 11. 2006

Jubilejní synagoga vznikla jako náhrada za tři synagogy v Židovském městě, které byly zbourány během asanace. Dílo vídeňského architekta V. Stiassneho a stavitele A. Richtra a představuje unikátní příklad maurské architektury na synagogální stavbě. Výstava přibližuje staré Židovské město, významné osobnosti, které v něm žily, a přirozeně poskytuje i informace o Jubilejní synagoze, jež se tak sama stává exponátem. Zmizelá židovská Praha dodnes oslovuje své obdivovatele na dochovaných vedutách a fotografiích.

V jedinečném prostoru Jubilejní synagogy jim umožní znovu vnímat její krásu a tajemno v nových podmínkách. Výstavu zaštilil předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský.

Zahájena bude v neděli 10. 9. 2006 v 11 h.

KLUB 6-9

Nechodí vaše děti do židovské školy? Nevadí, i pro ně otvíráme v Lauderově škole Klub 6-9. Je určený pro židovské děti z šestých až devátých tříd, scházet se budeme jednou za měsíc. Izraelské filmy, dobrá hudba, zajímavé aktivity a prostor pro setkávání kamarádů jsou samozřejmostí, poznávací výlet do Izraele možností.

Kontakt pro zájemce: skola@lauder.cz , tel.: 224 252 997.

NADAČNÍ FOND OBĚTEM HOLOCAUSTU vyhlašuje výběrové řízení na podporu projektů v programu

OBNOVA

rekonstrukce, obnova a zachování movitých a nemovitých židovských památek v České republice (uzávěrka přihlášek 29. září 2006)

Informace:

Marta Malá, NFOH, Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2, tel.: 224 261 615, fax: 224 262 563 <http://www.fondholocaust.cz/>, E-mail: mala@fondholocaust.cz

POHLED Z HAIFY

Naše tradice označuje období mezi 17. tamuzem a 9. avem jako tři týdny smutku. Letos to nebyl pouze historický název, ale trpká skutečnost.

Den před 17. tamuzem, 12. července, pronikli teroristé Hizballáhu 200 metrů na izraelské území, poté začali ze zálohy palbu na naše pohraničníky a během přestřelky byli dva naši vojáci uneseni teroristy do Libanonu. (O něco

hrávalo podle zaběhnutého a osvědčeného scénáře. Za několik unesených tučné výkupné v podobě propuštěných teroristů, tedy 1:100 nebo 1:1 000. Všechny dřívější izraelské vlády, v jejichž čele stáli bývalí generálové, tak či

onak, nakonec přistoupily na tento, pro teroristy výhodný obchod (například tzv. iskat Džibríl).

Tentokrát se však Hamás i Hizballáh přepočítaly. Nevýrazný šedivý byrokrat, nemající za sebou kariéru generála, předseda vlády Ehud Olmert, nepřistoupil na tradiční výměnný rituál 1:1 000. Měl dokonce takovou chupe, že vydal příkaz k rozsáhlým vojenským

akcím proti agresorům, teroristům z Gazy a Libanonu. Také náš bývalý předseda odborové organizace Histadrut Amir Perc, který se po volbách stal ministrem obrany a ve své aktivní vojenské službě to snad dotáhl pouze na kapitána, se nyní, v době ohrožení státu, ukázal jako opravdový generál. Nutno poznamenat, že ještě nedávno si z něj mnozí novináři a mediální komentátoři dělali až nechutnou legraci. Amir Perc je druhým ministrem obrany, který je sefard. On a jeho rodiče přijeli z Maroka. (Předešlý ministr Šaul Mofaz pochází z Íránu.) Tato skutečnost, dle mého názoru, hraje důležitou a pozitivní roli. Perc je totiž ministrem obrany, který se nedívá na naše arabské nepřátele očima Evropana, byť v Izraeli narozeného, ale očima člověka, jenž vyšel z islámské země, znajícího jazyk, kulturu, obyčej a mentalitu tamnějších obyvatel. V této souvislosti jsem si vzpoměl na Stalina, kterému Němci nabídli výměnu jeho zajatého syna Jakoba za generála Pauluse. Stalin měl prohlásit, že vojáka za generála nemění. Jakob zahynul v německém zajetí, ale Němci dostali lekci, že s Rusy takový obchod dělat nelze. Podobně i dnes Hamás a Hizballáh dostaly lekci, kterou tak brzy nezapomenou. Únosy

lidí a vydírání přestaly být výnosným obchodem pro teroristické bandy.

Šestého srpna, po devíti relativně klidných dnech, kdy se do haifských ulic postupně vracel život, opět dopadaly smrtící rakety Hizballáhu na toto město. Dvě Nasralláhovy rakety tentokrát udeřily na čtvrť Wadí Nisnas, v níž žije část arabského obyvatelstva Haify, a která se stala symbolem mírového soužití židovských a arabských obyvatel našeho města. Při útoku zde zahynuli dva lidé, 62letý Arab a 68letá Arabka. V jiné části Haify při tomto raketovém útoku byl zabit 30letý Žid z Kyriat Mockinu, který tu byl navštívit otce. Tři dny po útoku, poté co Nasralláh politoval rodiny dvou „šahídů“, vyzval haifské Araby, aby opustili své město a tak dali možnost k jeho masivnímu ostřelování. Co vlastně Nasrallah chce po haifských Arabech? Zničit jim domy, zničit jejich majetek a udělat z nich běžence ve vlastní zemi. Výměnou jim nabízí zachování holého života. Opravdu bratrská láska. Drtivá většina haifských Arabů proto jednoznačně odmítla Nasrallahovy drzé návrhy. Tři nevině Nasrallahovy oběti z posledního útoku potvr-

Amir Perc a Ehud Olmert (první a druhý zleva): civilisté, kteří se projeví jako skuteční generálové

dříve, při podobné akci, na hranici pásma Gazy byl teroristy Hamásu unesen voják Gilat Šalit.) Paralelně začala Hizballáh ostřelovat raketami severní oblasti města Izraele. Nezůstalo však pouze u příhraničí. Rakety Hizballáhu dopadaly a dopadají na Ako, Nahariji, Nazaret, Afulu, Krajot, a samozřejmě na Haifu. Nasrallahovy rakety se nevyhnuly ani čistě arabským vesnicím a městům. Bohužel asi někdo z naší rozvědky zaspal na vařínech nebo podcenil nepřítel. Bez analytiků služeb, stačilo jen dobře naslouchat projevům Hassana Nasralláha, který již půl roku před agresí nevynechal jedinou příležitost, aby ve svých projevech nenabádal (a nám nehrozil) k únosům izraelských vojáků a občanů. Tak nahrál Nasrallahovi do ruky okamžik překvapení, který však neměl být. Všichni si dobře pamatujeme na únos tří našich vojáků před šesti lety. Hizballáh tehdy proradně držela dlouhé měsíce rodiny unesených i celý Izrael ve falešné naději, že naši vojáci jsou naživu. Izrael nakonec souhlasil s výměnou tří rakví s ostatky našich vojáků za desítky živých teroristů. Opravdu, jak osvěcená morálka fundamentalistického islámu! Ne že by podobné případy nebyly i dříve s Palestinci. Vše se ode-

Rakety Hizballáhu se nevyhnuly ani čtvrti Wadí Nisnas, v níž žije část arabského obyvatelstva Haify

zují, že se jemu a jemu podobným nepodaří podrýt vůli haifských Židů a Arabů žít ve vzájemné úctě a respektu a chce-li tomu Bůh, i tak zemřít.

► **Rabín Daniel Mayer, Haifa**
Foto: www.cjnews.com

LIBANONŠTÍ ARABOVÉ ÚTOČÍ I NA IZRAELSKÉ ARABY

Rakety odpalované příslušníky libanonského Hizballáhu si nevybírají. Neznají rozdíl mezi národnostmi, vírami, barvou pleti. Na severoizraelský přístav Haifa dopadají tucty raket. Na tu Haifu, v níž se každý rok pořádají společné oslavy svátku svátků: židovské chanuky, křesťanských vánoc a muslimského ramadánu. Nyní zde společně truchlí nad oběťmi raket.

Před raketovým útokem se v Nazaretu žádné sirény nezvaly...

První raketa dopadla v Haifě sotva sto metrů od chrámu Stella Maris. „V těchto dnech slavíme svátek proroka Eliáše. V normálních dobách sem přijíždějí z Galileje tisíce arabských křesťanů,“ vypráví 78letý otec Fernandez, jenž zde slouží už od roku 1949. „Letos jsme čekali až 20 tisíc návštěvníků. Přijelo jich však jen několik stovek,“ dodává.

Rakety dopadly také na Nazaret, největší Araby obývané město v Izraeli, a též na Midždal Krum, Taršichu, Hurfiš či Sachnin. V Nazaretu při raketovém útoku zahynuly dvě muslimské děti: Mahmúd a Ravíja Taluzovi. Zahynul také 35letý muž, který se shodou okolností hlásil k šíitské větvi islámu – zrovna jako ti, kteří raketu vypálili. Jedna raketa dopadla na hlavní nazaretskou ulici, třídu Papeže Pavla VI. Druhá zasáhla autoopravnu, která byla naštěstí prázdná – zaměstnanci i majitelé aut ji opustili o hodinu dříve.

Před raketovým útokem se v Nazaretu

neozvaly sirény. Na rozdíl od jiných měst zde poplachové zařízení není – všichni se asi domnívali, že Hizballáh by přeci na arabské město nezaútočil. Obyvatelé Nazaretu se tedy namísto poplachového zařízení museli zatím spokojit jen s tím, že izraelský premiér Ehud Olmert zatelefonoval starostovi města a vyjádřil upřímnou soustrast příbuzným obětí. Hizballáh neudělal ani to.

Televize a rozhlas patřící tomuto libanonskému militantnímu hnutí uvádějí každý den názvy všech izraelských měst, která se stala terčem raketových útoků. Nazaret mezi nimi nebyl. Ani Midždal Krum ani Taršicha. Televizní stanice Al-Manar tři dny o muslimských obětech útoku mlčela. Až když skandál nabyl mezinárodních rozměrů a nemohl se dál tajit, přijel do Nazaretu zpravodaj panarabské televize Al-Džazíra a vyzpovídal truchlícího otce. Ten ovšem na adresu šéfa Hizballáhu řekl: „Na Hassana Nasralláha se nezlobím. Jistě neměl v úmyslu zabít mé děti. On je hodný člověk,

nikoho nechce zabít, jistě ani židovské děti.“ Jeho slova lze pochopit jen na pozadí faktu, že arabští obyvatelé Nazaretu nejsou součástí pouze izraelské, nýbrž také libanonské reality. V libanonské Saidě a Súru žijí tisíce Palestinců, jejichž předkové uprchli v roce 1948 z dnešního Izraele do Libanonu. V uprchlickém táboře Ajn Hilva žijí stovky lidí, pocházejících z vesnice Seforíja – dnešní izraelské Cipori. Tedy z téže vesnice, z níž shodou okolností pocházejí i rodiny dětí, které se staly obětmi útoku v Nazaretu. Jejich příbuzní v Ajn Hilvě – a také samozřejmě odhodlaní příslušníci Hizballáhu – naslouchají tomu, co říká otec zabitých dětí o Nasralláhovi. Jsou však slyšet i jiné, rozumnější hlasy. „Raketový útok na Nazaret ukázal, že izraelští Arabové tvoří nedílnou součást izraelské společnosti,“ napsal izraelsko-arabský publicista Nazír Madžlí. „Co je dobré pro Izrael, je dobré také pro ně. A všechno špatné škodí také jim. Nazaret, Haifa, Naharíja – tatáž bolest, tatáž cena, tytéž rakety.“ A vzápětí dodal: „Jsme tady a jsme také tam. Izraelští Arabové jsou rozpolceni – nikoli však proto, že nevědí, na čí stranu se mají postavit anebo komu by měli stranit. Obávají se však o osud obou stran. Chtěli by, aby se ukončilo prolévání krve a konečně začal dialog.“

► Yehuda LAHAV, Izrael

*Poznámka redakce:
Text byl psán v době probíhajících bojů mezi Izraelskou armádou a militantními příslušníky Hizballáhu. Dnes už vládne v oblasti křehké příměří, redakce se však přesto domnívá, že Lahavův článek ilustruje nedávnou situaci z poněkud méně známé stránky, a proto jej zařazuje do čísla.*

Foto: www.atpm.com

FESTIVAL ŠAMAJIM - ZAČÁTEK NOVÉ TRADICE

V TŘEBÍČI SE KONAL JIŽ TŘETÍ FESTIVAL ŽIDOVSKÉ KULTURY

Někteří zbožní Židé uvádějí v záhlaví svých dopisů zkratku BS"D, což značí aramejskou formulku „S pomocí nebes.“ Be-Sijata D-šemaja – šemaja, šamajim...

ŠAMAJIM je i v názvu festivalu pořádaném již potřetí třebíčským Kulturně vzdělávacím a informačním zařízením. Záštitu nad ním převzal Arnošt Lustig, který jej také uvedl přednáškou v obnovené Zadní synagoze.

Když se v roce 2003 UNESCO rozhodlo zapsat město Třebíč na svůj seznam elitních světových památek, přihlédlo k jedinečně zachovalému komplexu bývalého židovského ghetta. To, co láká návštěvníky Třebíče, není ale jen architektonická hodnota „židovského města ve městě“, rozkládajícího se na břehu řeky Morávky, ale i kulturní odkaz, který nám zanechali jeho významní obyvatelé. Z řad třebíčských Židů například pochází první židovský univerzitní profesor v rakouské monarchii Wolfgang Wessely, jeden z prvních rakouských sionistických rabínů Adolf Kurrein, někdejší moravský zemský rabín Nachum Trebitsch, nacisty popravený levicový literární kritik, Kurt Konrad nebo hollywoodský herec Francis Lederer.

V úzkých uličkách bývalého ghetta jsou na vstupních veřejných některých domů

nápad paní Jaromíry Hanáčkové, která nám tento úkol svěřila, a náš mladý tým se toho ujal s nevšední vervou,“ říká Dáša Juráňová, vedoucí Informačního a turistického centra Zadní synagoga a současně i „dobrá duše“ třebíčského festivalu a pokračuje: „Těší nás, že každým rokem stoupá počet návštěvníků nejenom z domova, ale i ze zahraničí. O festival mají samozřejmě zájem i místní občané, ale zvláště nás těší, když někteří hosté přijždějí opakovaně. Velkou část návštěvníků tvoří mladí lidé, a to je z mnoha důvodů velmi potěšující.“

S názvem *šamajim* – nebe přišel **Navot Laufer**, mladý izraelský návštěvník Třebíče. Je to hezký znějící, přitom významově široký název, umožňující zaštitit nejrozličnější kulturní aktivity. Letos festival „přitáhl“ 2 300 návštěvníků, o 500 více než v roce minulém. V čem to je?

„Značný díl úspěchu tkví v místě, kde se festival koná. Třebíčská židovská čtvrť je sama o sobě vzácným architektonickým a urbanistickým klenotem, nevyužit této atraktivity by bylo neodpustitelné,“ pokračuje Dáša Jaráňová a hodnotí letošní program. *„Návštěvníky velice zaujal **Achab Haidler**. Byl úžasný, přilákal na sobotní*

*setkání připravené na židovském hřbitově sto padesát hostů. Určitou prestiž dává festivalu i účast Arnošta Lustiga, jeho spisovatelské dílo je všeobecně známo a ceněno. Letos klezmerské kapely hrály neplánovitě přímo v synagoze. Změnu programu zajistil vytrvalý déšť. Nikdo nezapomene na francouzský soubor **Glik**, který donutil publikum v synagoze vstát, úspěch měla i slovenská kapela **Pressburger Klezmer Band**. V podání **Jany Lewitové** a **Vladimíra Mertý** zazněly sefardské písně a na své si přišli i klasičtější založení posluchači při*

*báječném violoncellovém koncertě otce a dcery **Hoškových**. Své publikum si našla i brněnská **HaChucpa**, pražští **Klezmerim** i místní divadelní soubor **Ampulka**. Z pražského **Divadla Na Prádle** zavítala inscenace *„Shipl zhe a lidele in Yidish*, skvělá hudební a poetická koláž z jidiš poezie a písní. V netypickém prostředí synagogy jsme promítli dnes již klasický film režiséra **Zeno Dostála** *„Golet v údolí“*. Duchovním závěrem festivalu byla **odpolední bohoslužba** s kantilovaným čtením Tóry. Za tento hluboký zážitek je nutno poděkovat obětavému hostu z Prahy – panu **Michalu Foršтови**.“*

Určitou senzaci způsobil i trojrozměrný model původního židovského města, který zachycuje podobu ghetta z poloviny 19. století. Je takovým menším a mladším sourozencem slavného Langweilova modelu Prahy. Jak to s ním bylo?

„Model je doplněn dotykovou obrazovkou s texty v několika světových jazycích. Premiéru pro veřejnost se podařilo uskutečnit už před festivalem Šamajim. Je to naše chloubka. Nebýt páni Fišera, Vršky a Šťastného nemohli bychom jej v synagoze představit. Je výsledkem usilovné práce několika lidí, kterým patří můj obdiv a dík.“

Přestalo pršet, nad střechami židovského města vysvitlo slunce. Loučím se, pečlivě balím Tóru půjčenou z pražské liberální komunity Bejt simcha a ukládám ji do kletru. Odjíždím autobusem a za mnou zůstává Třebíč i příjemné vzpomínky na skvěle organizovaný Festival Šamajim.

Rok uteče jako nic a my se opět v srpnu sejdeme na třebíčském festivalu. Je to ještě brzy, ale usměvavá Dáša Juráňová vás všechny zve už nyní...

► Michal FORŠT

Po šedesáti letech se v Třebíči opět čela Mincha z Tóry.

zvláštní hluboké rýhy. Do krátkých, směřujících šikmo dovnitř domu, byly vkládány mezuzy, do svislých a dlouhých upevňovali při nebezpečí povodní prkna, která bránila vzdušnému proniknout dál do domů. Vlnám z Jihlávky se obyvatelé ghetta bránit uměli, té pozdější „hnědé vlně“ z Německa podlehli. Z tří set třebíčských židů přežilo nacistické běsnění jen deset. Dva dospělí muži, sedm žen a jeden desetiletý chlapec...

„Pořádání festivalu židovské kultury je

POSLEDNÍ DOPIS

Exkluzivně pro MASKIL napsal synovec malíře Bedi Mayera, jehož dílo je nyní vystaveno v Galerii Mánes a Galerii Milénium v Praze pod názvem „Lodní lístek do ráje“.

V létě 1995 volala moje dcera Helena ze Stockholmu. Navštívila výstavu Kultura a barbarství z Bejt Terezín a uviděla tam malý obrázek, akvarel, podepsaný jménem Leo Mayer. „Není to snad tvůj tatínek“, ptala se. Ano, byl to on!

Leo Mayer se narodil v roce 1900 v Hodoníně, vystudoval v Praze techniku a stal se architektem. Před válkou měl kancelář v Soukenické ulici. Byl výtvarně nadaný stejně jako jeho bratr Bedřich, můj strýc. Moje maminka pocházela z řemeslnické katolické rodiny a jejich láska, která vedla k mému narození v roce 1923, nebyla korunována svatbou a já jsem vyrostl u matčiných rodičů. Otec se o mne dobře staral, posílal dárky jak mně, tak i naší rodině, často psal, zajímal se o můj školní prospěch a několikrát nás navštívil. Nikdy se neoženil a na moji maminku vždy vzpomínal.

Přišla okupace a bída. Musel se vystěhovat ze svého krásného bytu a přestěhovat se do tmavého kumbálu v Maiselově ulici, kterou v době protektorátu Němci přejmenovali na ulici Filipa del Monte. Žil z úspor a pracoval na Židovské obci za tisíc protektorátních korun měsíčně (sám jsem jako novopečený student vydělával víc), musel prodávat, co měl, obrazy, šaty, jen aby přežil. Pomáhali jsme mu, jak to jen šlo – balíky s potravinami a tím, co on nejméně postrádal a co bylo vůbec zakázáno posílat – cigaretami. Babička Amálie a teta Irena byly přemístěny do Kyjova. Tam jsme je s maminkou navštěvovali, zase ovšem s balíky mouky a ovoce. Za to jsem si směl vybrat, co jsem chtěl, a za tatínkovy bohaté knihovny zabalené v bednách. Když jsme jednoho dne zase přijeli do Kyjova, byl dům prázdný a zabeďněný. Babička a teta byly převezeny do Uherského Brodu a „ghettoisier“, jak to stojí v její občanské legitimaci. Tetě Iréně se podařilo po operaci rakoviny utéct na Slovensko, kde u příbuzných přežila do konce války. Amálie musela do Terezína k velikému zoufalství mého otce, který byl dosud v Praze. Víím, že téměř všechno, co jsme mu posílali, posílal

zase své mamince do Terezína, aniž tušil, zda je vůbec zásilky dostává.

S otcem jsem se setkal naposled na jaře v roce 1943. Bylo to začátkem března a Praha byla po čtvrté válečné zimě odřená a šedá. Tatínek bydlel v tmavém úzkém pokoji, kde nebylo ani dost místa pro nás dva. Chodit po ulicích bylo nepříjemné jak pro tátu (protože měl židovskou hvězdu), tak i pro mě (protože jsem ji neměl). Kam bychom šli? Ty restaurace v Josefově které byly vyhrazeny Židům měly jídlo ještě horší než to válečné, na které jsme byli zvyklí, a jejich ersatzkafe bylo zcela nepitné. Potkali jsme otcova známého právníka a diskutovali o mém nejistém postavení jako „mšence prvního stupně“. Tatínek mi neustále připomínal, abych si dával pozor a „o jistých věcech“ mlčel. To jsem také téměř celý život respektoval. Naše setkání bylo krátké a deprimující. Mluvili jsme o budoucnosti. Čí a jaká budoucnost? Ale vzdor všemu, co už Židy postihlo, nedovedli jsme si představit ani tušit, co nás, a zvláště jeho, čekalo.

Jeho poslední dopis byl napsán v chvatu 10. září 1943. Transport do Terezína byl vypraven již příští den a my jsme se už nemohli sejít. Z Terezína mi – s ohledem na mou situaci – nepsal a já jsem se později dozvěděl, že 28. září 1944 byl transportem E1-1410 odvezen do Osvětimi.

A teď z ničeho nic se objeví jeho obraz na stockholmské výstavě. Jediná připomínka toho, jak svůj poslední rok života prožíval. I v podmínkách lágru stále ještě maloval.

Babička Amálie se vrátila a ten obraz z Terezína přivezla s sebou. Byl konec války a můj strýc Běda Mayer, malíř a sionista, který emigroval v roce 1939, navštívil v Hodoníně svou matku a bratrův obraz si odvezl do Izraele, kde jej daroval muzeu Bejt Terezín. Odtud se s výstavou dostal obraz do Stockholmu, kde jej moje dcera našla. Dal jsem tehdy malý inzerát do časopisu Bejt Terezín a doufal jsem, že se snad přihlásí nějaké Bédovy děti – tedy možná bratranci či sestřenice. Stal se zázrak. Za pár měsíců zvoní telefon a v něm... bylo to neuvěřitelné! Téměř devadesátiletý, ale zcela čilý strýc Běda. Neviděli jsme se téměř šedesát let. Takřka románový sled náhod.

V roce 1948 jsem se jako student zúčastnil pochodu na Hrad, kde jsme chtěli vyjádřit prezidentu Benešovi naše odhodlání žít v demokracii. Všem účastníkům hrozila perzekuce a tak jsem odjel a usadil se ve Švédsku. Strýc Běda mi pak napsal, ale dopis mu přišel zpět, protože jsem se tehdy odstěhoval ze Stockholmu a pošta mne nenašla. Do Československa jsem třicet sedm let nesměl jezdit a veškerý styk s příbuznými ustal. Jen maminka mi psala. Amálie Mayerová zemřela v roce 1952, Irena v roce 1975 a obě jsou pochovány v Hodoníně. Irenin manžel Osvald Glaser a dcera Gerti skončili svůj život v Osvětimi.

A život jde dál...

Ve Švédsku jsem dostudoval, oženil se, mám dva syny, dvě dcery a několik vnuků. Můj nejstarší syn se jmenuje Leo a nejstarší vnuk také. Každý další Leo je pro mne jakýmsi malým vítězstvím nad Hitlerem. Než Běda zemřel, dal mi sto let staré zlaté hodinky dědečka Julia Mayera, které měl zdědit můj otec. Ty putují rodinou dále, nyní už v páté generaci.

Mnoho let jsem pracoval jako ekonom, ale teď jsem v důchodu a mám čas se věnovat svým koníčkům – historii a politologii. Před několika lety mi vyšla kniha Rasismens ideologer (Norstedts, Stockholm 2000), kde jsem kriticky zpracoval rasistické ideology od Gobineaux k Hitlerovi. Chtěl jsem ukázat, proč tato zhoubná ideologie stále láká mladé lidi, a také dát učitelům do ruky přehlednou pomůcku, aby tyto názory mohli kvalifikovaně vyvracet. Kniha je dnes ve všech veřejných, školních i universitních knihovnách. Můj zájem o politologii mne nakonec dovedl k tomu, že jsem přeložil „Kacífské eseje“ filozofa Jana Patočky. Překlad: **Jan Patočka, Kätterska essäer (Daidalos, Göteborg 2006)** vyšel vhodně letos v květnu. Příští rok se bude totiž připomínat sto let od Patočkova narození a třicet let od jeho úmrtí (1907–1977). O Patočku je ve Švédsku rostoucí zájem a stockholmská univerzita bude letos v listopadu pořádat seminář věnovaný Patočkovu dílu. A já se pomalu chystám na další překlad Patočkova **Úvodu do fenomenologické filosofie**. Tak mi prosím držte palce!

► Leo KRAMÁR, Švédsko

KONEC PORNOGRAFICKÉ KAUY V LAUDEROVÝCH ŠKOLÁCH

ROZHOVOR S PETREM KARASEM

Petr Karas, bývalý učitel, zástupce a ředitel Lauderových škol vyhrál soudní spor, ve kterém byl obviněn ze stahování pornografických souborů na školní server. Soud po více než dva roky trvajícím procesu zcela očistil P. Karase ze všech nařčení a jeho okamžité propuštění z Lauderovy školy prohlásil za zcela neopodstatněné. Soud potvrdil, že výpověď, kterou dala P. Karasovi tehdejší ředitelka školy V. Dvořáková, byla neoprávněná. S Petrem Karasem rozmlouval na dané téma Honza Neubauer.

Krizi na obci odstartovala kauza v Lauderových školách (aniž však byla příčinou, spíše záminkou), ve které jste byl, mohu-li to s odstupem času tak nazvat, hlavním „protagonistou“.
O co vlastně tehdy šlo? Jak to tehdy začalo, jak to doopravdy bylo a jaký závěr a rozhodnutí přinesl soudní rozsudek?

Hlavním protagonistou proti své vůli, nutno dodat. V říjnu 2003 jsem byl zničehonic obviněn tehdejší ředitelkou paní Dvořákovou z údajného stahování pornografických souborů na školní server a byla mi dána výpověď (paragraf 53). Byl to šok, naprosto jsem netušil, o co se jedná. Nedostal jsem šanci se hájit a do pěti minut jsem musel opustit školu. Ačkoliv se již druhý den přiznal administrátor školní počítačové sítě, že soubory stahoval on, ačkoliv reprezentace obce a shromáždění členů vyzvalo tehdejší ředitelku LŠ, aby mě přijala zpět, musel jsem projít martyriem trestních oznámení a žalob, které ukončil v červnu tohoto roku soud – konečný verdikt konstatoval neplatnost výpovědi.

Dost dobře nechápu, když se přiznal administrátor sítě, a to dokonce hned druhý den, proč obvinění vůči vám nebylo staženo. Z jakého důvodu tomu tak nebylo? Proč bylo proti vám postupováno tak nesmyslně a nespravedlivě?

To byste se měl asi raději zeptat iniciátorů – tedy části tehdejšího vedení obce a školy. Ale domnívám se, že těch důvodů bylo více. Jako dlouholetý statutární zástupce ředitele LŠ a krátce její ředitel jsem se postavil na odpor proti zasahování do běžného chodu školy ze strany obce. Za to jsem zaplatil prohrou v konkurzu na ředitele LŠ (jaro 2003), ale na žádost většiny rodičů jsem zůstal ve škole. Byl jsem tedy nepohodlným svědkem

řízení školy novým vedením. Navíc mojí výpověď konzultovala paní Dvořáková s bývalým předsedou T. Jelínkem a bývalou tajemnicí O. Dostálovou – ti tomu vlastně „dali zelenou“. Proto by případná blamáž se stažením výpovědi, omluvou a odškodněním nutně dopadla i na ně.

Martyrium trestních oznámení a žalob – kolik jich bylo?

Na můj vkus poměrně hodně, především však byl vývoj celé kauzy zcela absurdní a počínání vedení školy a jeho právníků jen stěží pochopitelné. Posuďte sám. Nejdříve jsem byl obviněn jako jediný původce a viník. (Proto jsem byl také vyhozen.) Pak bylo podáno trestní oznámení na mě, na administrátora sítě a na neznámého pachatele. (Trestní oznámení bylo policií odloženo jako neodůvodněné.) V další fázi škola žalo-

Petr Karas (1973), narozen v Praze, kde studoval v letech 1992–98 obor historii a geografii na přírodovědecké a filozofické fakultě Univerzity Karlovy, habilitoval se prací na téma Etnická a religiozní diferenciacie Státu Izrael. Následovalo postgraduální studium politické a regionální geografie na přírodovědecké fakultě UK a v roce 2005 studium školského managementu na Pedagogické fakultě UK.

Na Lauderově škole vyučoval v školním roce 1999/00 a 2003/04 dějepis a zeměpis, v roce 2001/02 byl statutárním zástupcem ředitele a v roce 2002/03 ředitelem školy. Od roku 2004 je spolumajitelem a výkonným redaktorem nakladatelství P3K. Publikuje odborné texty.

vala již jen administrátora za způsobenou škodu (ten jí také zaplatil soudem vyměřenou náhradu). A nakonec paní Dvořáková v Roš Chodeš napsala, že mě nikdy neoznámila za viníka (!), že jsem měl jen zodpověd-

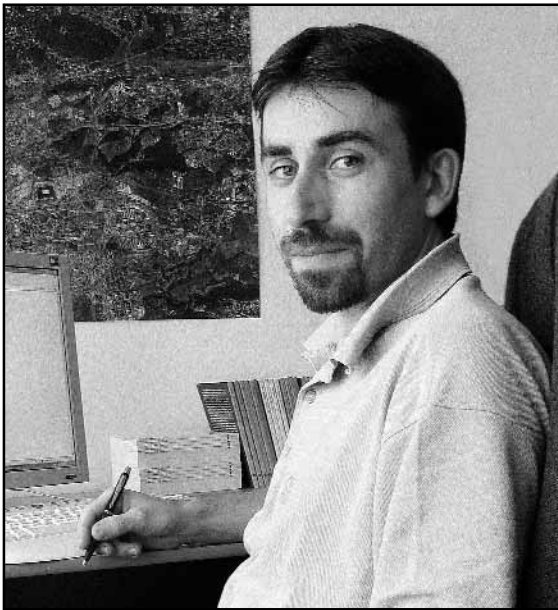
nost jako ředitel (asi nečetla text výpovědi, kterou mi dala). Ale přitom celou dobu (do poslední chvíle), bezmála tři roky, trval právník školy u soudu na tom, že jsem se inkriminovaného skutku dopustil já. Dá se tomu rozumět jinak, než jako snahu protáhnout kauzu za každou cenu a poškodit mě co nejvíce?

To zní jako epizoda z Kafkova Procesu nebo prefabrikát z 50. let. Jak jste to období (dlouhé tři roky) prožíval?

Nejdříve těžce – hledal jsem si práci a stále si opakoval, že se mi to celé snad jen zdá. Pak našťěstí na chvíli zvítězil na obci rozum, paní Dvořáková byla odvolána a nová paní ředitelka Dejmalová mě přijala zpět. Po vítězství Koalice a dosazení paní Novákové i Dvořákové zpět do LŠ jsem ze školy odešel – nehodlal jsem zažít další vykonstruované obvinění. A začala nová etapa – s kolegou jsme založili nakladatelství P3K, zaměřené na učebnice a judaika. Stále mě však pronásledovala nekonečná soudní jednání a pomluvy několika lidí. Bylo jich sice málo, ale „ovládali“ v té době školu i obec. Naštěstí i to máme za sebou, a tak jsem uvěřil, že Boží mlýny opravdu melou.

Jaký dopad měla tahle aféra na váš osobní život? A jak to nesla rodina? Co váš tatínek, bývalý dlouholetý tajemník ŽOP, jak ten toto období snášel a prožíval?

Opět nejhorší byly začátky. V obecním tisku se celá kauza neustále omílala, moje rodina musela nesčíslněkrát vysvětlovat i přátelům, kteří události znali jen z doslechu, o co vlastně šlo atd. Opravdu hrozné bylo pořád dokola reagovat na útoky, byť jen několika málo jedinců. Tehdy jsem poznal na vlastní kůži, jak ničivou a devastující moc má pomluva. Ale skoro na všem zlém je možné najít i pozitivní věci. Rodina to vzala

někdejší jednání reprezentace trvala na svém rozhodnutí propustit vás a přitom řekla, že pokud vyhrajete u soudu, omluví se vám.)

Jediný, kdo se mi z nich omluvil, byl rabi Jehuda Ješarim. Tedy člověk, který nikomu nechtěl ublížit, jen byl do kauzy vmanévrován a byly mu podány nepravdivé informace. Ten se již tehdy dokázal postavit událostem čelem a osobně se mi, a opravdu upřímně, omluvit. Nikdo jiný... Ale jak jsem poznal iniciátory celé akce, omluvu jsem od nich ani neočekával. Tím spíše, že mno-

hým z nich byl pravý stav věcí již dávno znám a přesto v útocih pokračovali.

Nyní, když na obci panují demokratické poměry, zvažujete návrat do školy?

Nevím. Na jedné straně mají Lauderovy školy od června tohoto roku kvalitní vedení, kterého si mohu vážit a u kterého je reálný předpoklad, že se podaří opět nastartovat rozvoj školy. Na druhé straně jsem škole doslova obětoval několik let života a „odměna“ za to byla vskutku děsivá. Lhal bych, kdybych řekl, že žádná hořkost ve mně nezůstala. Nehledě na fakt, že někteří aktéři celé kauzy stále zůstávají ve škole. Slíbil

jako křivdu, vůči které je nutné se bránit, kamarádi mě podpořili. Bez školy, která mi před tím brala doslova každou hodinu, jsem se mohl daleko intenzivněji věnovat svému osobnímu životu. Tatínka to zasáhlo hodně, už jen proto, že měl pocit, že jsem to odnesl za něj a za jeho spory s panem Jelínkem. Ale o to větší je dnes jeho zadostiučinění.

Jak reagují nyní ti, kdo proti vám vystupovali? Omluvil se někdo z nich? Byl někdo z tehdejších iniciátorů nebo aktérů této kauzy schopen přiznat svůj omyl nebo vyjádřit lítost? (Slyšel jsem například, že V. Dvořáková na

jsem paní ředitelce Dejmalové od září vedení jednoho či dvou seminářů, ale větší zapojení je jen málo pravděpodobné. Už jen z toho důvodu, že mám povinnosti vůči nakladatelství P3K, kde mě navíc práce mimořádně baví.

Jaké pocity provázely soudní projednávání a jak zněl konečný verdikt soudu?

Jsem rozhodně rád, že mám soudní spor za sebou. Především mě těší, že soud nejen uznal neplatnost výpovědi, což jsem od začátku požadoval, ale také vyjádřil podiv nad jednáním paní Dvořákové. Zde připojuji citát z rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 2, z 6. června 2006: „**Soudu nebyl zřejmý postup žalované (škola), když učinila tento právní úkon (výpověď panu Karasovi), aniž by měla bezpečně prokázat, že tvrzeného jednání se dopustil skutečně žalobce (P. Karas), neboť jde o tak citlivou věc, u níž si žalovaná musela být vědoma, že žalobce velmi poškodí.**“

Tedy soud konstatoval to, co drtivá většina rozumných lidí opakovala od začátku. Ale pro část lidí ve vedení školy a obce nebylo tehdy cesty zpět. Nebyl to spor o argumenty, důkazy a fakta, ale o princip: „My máme moc a nikdo se nám nesmí postavit; kdo ano, toho zničíme.“

Děkuji vám za jasné a upřímné odpovědi. A přeji vám i všem členům obce, aby o podobných zkušenostech už nikdy neslyšeli.

► Honza Neubauer

DRUHÁ ŠANCE POSLANCE VLČKA

Bylo to letos 10. března, kdy Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky hlasovala o změně zákona č. 140/1961. Navržená změna tohoto trestního zákona spočívala v doplnění § 260 odst. 1, kde měl být za slovo „propaguje“ vložen text „komunismus, nacismus nebo jiné podobné“. Tím by byla komunistická strana, její ideologie a členové postaveni mimo zákon, obdobně jako se tak stalo v mnoha postkomunistických zemích. Účinnost § 261a (*Kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické nebo komunistické genocidium nebo jiné zločiny nacistů nebo komunistů proti lidskosti,*

bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.) by iniciovanou změnou značně posílila.

Novela tohoto trestního zákona nebyla přijata díky poslancům ČSSD, KSČM a postojí US-DEU, kdy za tuto stranu se hlasování zúčastnili a pro přijetí hlasovali pouze poslanci **T. Fischerová, S. Karásek a P. Svoboda**. Posledně jmenovaný se už druhého kola hlasování nezúčastnil. A nyní, prosím, dávejme pozor. V prvním hlasování byla změna přijata, ale díky poslanci **Miloslavu Vlčkovi (ČSSD)**, který překvapivě prohlásil: „*Pane předsedající, dámy a pánové, dovolte mi, abych zpochybnil toto*

hlasování, protože jsem chtěl hlasovat PRO a na sjetině mám X,“ muselo následovat druhé hlasování, kde již novela neprošla.

Vzpomněl jsem si na toto jarní „hlasování“, když v polovině srpna bylo z poslanecké sněmovny hrdě oznámeno, že v pořadí sedmou volbou byl předsedou této sněmovny – a tudíž i třetím nejvýše postaveným politikem České republiky – zvolen poslanec Miloslav Vlček. V rozhlasovém rozhovoru po této volbě oznámil, že navzdory svému omezenému mandátu hodlá sněmovnu „**rozhybat k práci**“. Máme se tedy na co těšit!

► Milan KALINA

IVAN VÁVRA: JAK TO VŮBEC BYLO MOŽNÉ?

DÍL ŠESTÝ – LÍSTKY DO VĚTRU – SAID

Byl to zvláštní rok – rok 1940, a byl i zvláštní etapou v historii „Protektorátu“. Mnichovský šok z podzimu 1938 se změnil z otevřené rány v jizvu, která sice nikdy nezmezí, ale s níž je nutno žít dál. Protektorát se ukázal v plné kráse v listopadu 1939 – „opatřeními k pacifikaci“, uzavřením vysokých škol a zastřelením devíti studentů, jejichž jména nebyla tehdy uveřejněna, neboť to byli nepřátelé Říše (a šlo o to demonstrovat, že „to se může stát komukoliv, kdo...“, a po válce nebyli jmenováni opět, neboť to byli – kupodivu – většinou pravíci).

V roce 1940 zavládlo ovzduší prapodivné: Říše nastolila jakýsi „občanský klid“, neboť měla zájem především na tom, aby v hlubokém zápolí za frontou (tehdy, v době neutralitního paktu „Hitler-Stalin“), uvažovanou na západní hranici Říše, byl klid a pořádek; a především, aby průmysl Čech a Moravy běžel naplno, zvláště pak strojnický a obzvláště zbrojařský, aby lány tohoto „prostoru“ dodávaly co nejvíce obživy věčně hladové Říši a lesy co nejvíce dřeva. Pročež Jeho Excellence, říšský protektor svobodný pán von Neurath (gentleman chováním, leč hajzl prodejny svou duší), nasadil tvář vlídnou, zdvořile se skláněl při audiencích k maličkému „státnímu prezidentu“ dr. Emilu Háchovi, „řeznický pes“ SS-Gruppenführer K. H. Frank měl pokyn „z nejvyšších míst“, aby byl kuš (což si později ovšem plně vynahrádl), a ministerský předseda tehdejší protektorátní vlády Ing. Eliáš (i primátor Prahy dr. Klapka) byli v trvalém zpravodajském kontaktu s naší (zatím „prozatímní“) vládou v Londýně, a jmenovitě s dr. Edvardem Benešem. Už to, že jsme měli v Londýně vládu – alespoň v takové formě – a že Londýn denně vysílal pro nás seriózní a kvalitní zpravodajství, vytvářelo podstatně rozdílnou situaci oproti předchozímu pocitu absolutní opuštěnosti a zbytečnosti všeho, čím jsme dříve byli a žili.

Říše tedy vsadila v té době na kartu „občanského pokoje, práce pro všechny, klidu v rodinách“. Což reprezentovala tehdejší oficiální vláda Protektorátu a přímo personifikoval dr. Hácha; naproti tomu zcela odsunula stranou všechna obskurní uskupení jako byla Vlajka, V Boj, Arijská fronta atd. – účelově, poněvadž nedosáhla žádného vlivu a živořila v opovržení.

Národ to považoval za své malé, byť i dílčí, ale přeci jenom vítězství. A šel v daných podmínkách krůček za krůčkem dál: tiše a jakoby bokem se rozšířila a rozrostla kultura – náhle se naplnily výstavy, předtím navštěvované jen úzkou vrstvou milovníků kumštu s nezbytným procentem „kultursnobů“. Stejně tak koncertní sály: aby nebyly řeči, hrály se sice hodně skladby Mozartovy, Beethovenovy, Brahmovy atd. (ale taky proč ne?), ale současně a podtrženě díla česká: mezitím pronikla šikovně i díla ruských klasiků – proti nimž za současné situace nebylo možno mít ideologické námitky. České divadlo rozkvetlo v tom roce tak, jak snad nikdy předtím: jistě opera („Zlatá kaplička“, Národní divadlo, bylo vnímáno dvojnásobně národním), ale hlavně činohra; dnešnímu občanovi by zněl až neuvěřitelně počet divadel a divadélek, scén a scéniček, a to nejen v Praze, Brně, Plzni, ale i v každém okresním městě, nehledě k často výtečným souborům kočovným (Fr. Rys, Ferdinand Grabinger aj.). Vinohradské divadlo se vzešlo k vrcholu dramatických možností, stejně tak Stavovské, Uranie, včetně těch menších, komediálních (Anduly Sedláčkové, Oldřicha Nového, Vlasty Buriana) a celá řada dalších, včetně nuselského „Tyláčku“. Zvláštní místo mezi divadly mělo „Děčko“ Na Poříčí, jemuž vdechl život E. F. Burian (jinak skalní komunistka od narození) – divadlo bez nápovědy, s úspornou, spíše jen symbolickou scénografií, kde jeviště spíš žilo světlem a hlasem herců; hlasem vycizelovaným tak, že i slovu pronášenému zadržovaným šepotem muselo být rozumět na druhé galerii za sloupem, kam se chodilo „k stání“. Toto divadlo bylo permanentně vyprodáno, ba nabito všemi vrstvami národa – od „fajnsmekrů“ až po študáky, a prvně i učeně z fabrik, mladé prodavačky, šičky, tramvajáky, instalatéry, servírky a vůbec „plebs“; ten pak, očarován, vnímal, pil, hltal křišťálovou krásu slova, která se linula z jeviště, hlasy Jaromíra Spala, Marie Burešové a dalších – zejména pak v nesmrtelné Manon Lescaut. Pro divadlo ji upravil Vítězslav Nezval (další komunistka, v osobním životě nesnesitelný svou arogancí) a nikdo si už neuvědomoval, že příběh Manon původně napsal H. Prévost jako v podstatě plytký, nasládlý kýč: Manon, tu Manon z „Děčka“ zkrátka „napsal Nezval a hrála ji Bureška“, nikoho cel-

kem nezajímá dost pitomý děj, ale knižní vydání Nezvalova díla si koupil každý a četlo se, četlo všude možně i v tramvaji, ve vlaku, o polední přestávce ve fabrikách – a recitovalo se! Ne jako módní, chvilkový šlágr, ale jako instinktivně cítěné vyznání českému jazyku v nádherné, čisté, prosté podobě. Tou dobou celý národ začal číst a kupovat knihy. Na to dříve „nebyl čas“ a „nebyly peníze“, což je pravda toliko částečná. Ale teď si celý národ najednou uvědomil, že je to naše řeč a naše kultura, co nás dělá námi – a v čem na nás „ten zatím silnější“ ani v nejmenším nemá. A četly se „Zpěvy staré Číny“ v brilantním přebásnění Bohumila Mathesia (zase v tramvajích a o poledním přestávkách) a poselství těchto básníků z počátku našeho letopočtu každý tuze dobře porozuměl. A horečně se četla díla historická, byla vydávána překrásná pragensia a díla o českých hradech a zámcích, a to všecko se četlo a kupovalo a probíralo a zkoumalo a povídalo se o tom napořád.

Vrcholná úroveň divadla a jeho herců se prolula i do českého filmu, z něhož udělal skutečný kumšt především Otakar Vávra, ale i Martin Frič. Tato – už umělecká – díla promlouvala bez nadsázky „k duši lidu“ a každá premiéra (Praha měla tenkrát na 110 kin a všechna hrála třikrát denně!) byla očekávána s napětím, pak byla prožívána, diskutována, kritizována a nezapomínána – byla událostí.

Současně rokem 1940 vstoupil do českého života fenomén jazzu; skutečného, čistokrevného, jadrného a svižného – a to ve formě swingu. Už to nebyly rábdy jazzové utahání kavárenského „žezu“ k černé kávě a vermutu s citrónem, ale opravdový jazz, jenž byl soustředěně poslouchán, vnímán všemi póry mladé generace – a tančen v plném odevzdání swingovému rytmu. Paradoxně, jako ostatně celý ten rozkvět české kultury všech směrů, měla na jeho rozvoji zásluhu stále se utužující izolace protektorátního prostoru, neboť vše – mimo nesporné klasiky Západu (Shakespeare, Racine, Molière, Bizet atd.) bylo nevítko, nehráno, nevydáváno, netištěno. Totéž potkalo i moderní jazzovou hudbu – i když do vypuknutí války s USA v prosinci 1941 bylo ještě tolerováno vydávání gramodesek (černých „Brunswick“) se skladbami předních amerických jazzmanů (a proklouzli ještě, kupodivu, i Židé George Gershwin a klarinetista Benny ▶

► Goodman). Jenomže národ český už tušil, že jakási zuby skřípající tolerance vůči dosud neutrálním USA nebude mít dlouhého trvání – ať již šlo o moderní muziku nebo o ještě, zatím, promítané filmy), a proto ze sebe vykřesal výborný český jazz, který se postupně skoro vyrovnal tehdejšímu špičkovému jazzu západního. Vycházel ze zpěvnosti a poetiky bandu „Blue Music“ Jaroslava Ježka z Osvozeného divadla „V+W“ a záhy se rozsvítil v orchestru R. A. Dvorského (formou „straight and sweet“), v mladém orchestru Karla Vlacha (čistý jazz) a v orchestru Elite Club Emila Ludvíka (tam už spíš jako „hot jazz“). A kromě toho vznikala spousta menších orchestrů, poloamatérských či čistě amatérských („za večeri a jedno pivo“), které hrály ve všech možných kavárnách a hotelech všech měst a městeček země české i moravské: kdekoli se sešla parta mladých lidí, tam se sportovalo, debatovalo – a muzicírovalo. (Některé písničky té doby přezívají dodnes jako evergreeny.)

Tohle zvláštní prostředí „předheydrichovského“ protektorátu, v němž už mizela hořkost Mnichova a kde přes halasná vítězství Říše (obsazení Dánska, Norska i porážka Belgie, Holandska a konečně Francie) všechny uši byly nastraženy na poslech „BBC London“ (mimo jiné: přes všechny „blitzkriegy“ Hitlerovy vůbec nikdo nepochyboval o tom, že to jednou praskne a Adolf zmizí i se svým pitomým fouskem), dalo vznik i zvláštní partě, v níž jsem se ocitl.

Byli to kluci částečně z mé rodné „Křemencárny“ (Reálné gymnázium v Křemencově ulici v Praze 2), částečně z Lobkowiczova gymnázia na Vinohradech. Byli to mimo jiné Jaroslav Hořejš (pozdější básník Jaromír Hořec), Ivan Diviš (také pozdější básník), Ivan Jirko (stal se z něho klavírní virtuos, ale záhy zemřel), Jirka Bažant a mladíček Jiří Malásek (o jejichž budoucí krásné kariéře v české muzice netřeba hovořit), dále Leon Steinhart (položid, po válce primář kardiologie v Hradci Králové), já a postava, již je věnována tato vzpomínka – „Said“.

Byl to „Žid jako blázen“, deset splených Židů dohromady, povahou, mluvou, gesty, chůzí a vším. Vlastní jménem Jiří Renner, leč vlastnil osobní průkazy („kennarty“) i na jména Alois Kolek, Vlastimil Sladkovský, Karel Šanda a Antonín Dreml. Pochopitelně včetně dokumentů o arijském původu do šestého kolena. Jeho otec (nikdy jsme ho nespátřili – existoval-li vůbec?) měl v Řípské ulici na Vinohradech v bytě firmu označenou štítkem „Josef Renner, technické potřeby

(Technischer Bedarf)“ a pod tímto názvem si bylo možno představit cokoli stejně jako pod panem Josefem Rennerem. Abychom nepřišli do rozpaků, jak oslovovat našeho přítele, říkali jsme mu Said – od toho, že sem tam, nábožně, popil víno portské (pravé, značky Sandemann – v plné válce!), z čehož vzniklo akronymum „Port-Said“.

Živil se – smutně řečeno – šmelinou. Tak zručnou, rozsáhlou a výnosnou, že samozřejmě za nás za všechny všechno platil a zásoboval nás vším, co jsme potřebovali – naprosto nezištně, neboť na to už v osmnácti letech měl. Inu chytrý Žid! Naše parta se scházela po bytech, někdy i ve Vinohradské kavárně na Korunní třídě, kde se muzicírovalo „za kafe a večeri“, a někdy i (v odpoledních hodinách) ve vinárně „La Paloma“, kde sice byly i ženštiny prodeje (byl to lokál dosti obskurní), ale u klavíru kraloval padlý génius – pan Kramer. Tato jinak odporná figura – mrňavý, plešatý, bezzubý, téměř slepý trachomem, zchlastaný, sprostý a špinavý – byla patrně (bůhvíjak) předlouhou postavou „slepého Kanneru“ z Čapkovy románu „Život a dílo skladatele Foltýna“, skvělého díla, nedopsaného, neboť smrt vyrazila Karlu Čapkovu pero z ruky. Avšak podle Čapkovy popisu to byl přesně on, což mně také v roce 1967 potvrdila Olga Scheinpflugová.

Když v lokále nikdo nebyl (v brzkých odpoledních hodinách) a my jsme se tiše usadili kolem klavíru, Said objednal „pro pana Kramera koňaky – furt a jeden za druhým“ a Jirka Bažant objednal u pana Kramera: „Tak prosím – Max Reger: Čtvero ročních počasí – Zima!“ Anebo: „Fuchs, to andante ze symfonie D moll, od dvanáctého taktu!“ Anebo: „Cesar Bresgen, to scherzo z Hollerbašské suity!“ Předháněli jsme se v našich „objednávkách“, co nejextravagančnějších, a Kramer hrál a chlastal a hrál tak brilantně, s takovým až perversním justamentem, „že to dokáže a že zná úplně všecko“, že se nám až tajil dech. Asi tak po hodině zabručel Kramer z bezzubé huby na Saida (kupodivu ho viděl i za svými zády): „Hele, objednej mi ještě flašku koňaku a pak vypadněte všichni, hajzlové, já už se na vás vyseru!“

Jak se později ukázalo, byl odporný pan Kramer ještě navíc homosexuální (děsná to představa – s kým?) a co nejhoršího – Žid. A tak odešel koncem roku 1941 tam, odkud nebylo návratu a tím skončily i naše malé „hauskoncerty“ v nanejvýše pochybné „vinárně“ La Paloma v Týnské uličce na Starém městě, kudy už tenkrát obcházel Golem, věšticí Armagedon – zkázu tohoto světa.

Saidova vynalézavost, aktivita, obětavost i drzost neznala mezí. Kšeftoval se vším možným zbožím (co nejpřísněji říšskými úřady obhospodařovaným), včetně pravé kávy, anglické whisky, zlata a briliantů. A to s okouzlující, přímo taneční bezostyšností.

Vzpomínám na jedno setkání, kdy jsem se měl sejít s Leonem Steinhartem (vyhlížel téměř jako pravý Žid) a se Saidem (deset Židů v jednom těle) u lékařského domu na dnešním náměstí I. P. Pavlova. Oba tam už stáli, každý v ruce veliký pomeranč (nevídáno od roku 1939 – toliko pro nejvyšší představitele Říše!!!) a žrali ty zlatavé plody přímo z ruky i s kůrou a šťáva jim tekla po bradě. Tak činili veřejně – na frekventovaném náměstí!

Chtěl jsem se rozběhnout a vynadat jim, když v tom jsem náhle ztuhl – přistoupila k nim dvojice Němek, pravých Brunhild s úzkými rty a plochou hrudí, v lodenových kabátech s „plackou“ (odznakem NSDAP) na klopě a ostře sekaným hlasem se sudetáckým přízvukem vyštěkli: „Na nu – was soll das heissen?!?!“

Said se k nim zvolna obrátil, s gusem polkl a ultražidovským tónem s rozmachem ruky suverénně prohlásil: „Na was? Wir Deutschen, wir haben!“ („No co? My Němci, my máme!“) Brunhildy rozřeseně odcupitaly v poslušné hrůze, zda se nedotkly NĚKOHO, probůh! A já jsem si jen v duchu říkal: „Hergot, blbci, jak dlouho vám tyhle vaše voloviny můžou vydržet...“

► Ilustrace: Lucie Lomová

VÝZVA K HUMANITÁRNÍ POMOCI

Federace židovských obcí v ČR a Židovská obec Praha
vyzývá své členy a veřejnost:

POMOZTE ZMÍRNIT NÁSLEDKY VOJENSKÉHO KONFLIKTU V IZRAELI

Prosíme, přispějte dle svých možností do veřejné sbírky, která byla povolena Magistrátem hlavního Města Prahy č.j. S-MHMP/29141/2006 s účinností od 14. 8. 2006. Výtěžek sbírky je určen na krytí nákladů spojených s humanitární pomocí v ČR a dále na nápravu a zmírnění následků raketových útoků v Izraeli.

FORMY POMOCI:

- krátkodobé ozdravné pobyty invalidních osob, těhotných žen a maminek s malými dětmi v rodinách v ČR,
- krátkodobé pobyty skupin mládeže ve věku 13–18 let ve vhodných objektech a rekreačních střediscích v ČR,
- finanční dary na opravu vybraných školních a zdravotnických zařízení zasažených raketami v severním Izraeli.

**Finanční dar můžete zasílat na účet:
ČS: 1970137379/0800**

**Ze zahraničí:
IBAN CZ63 0800 0000 0019 7013 7379, BIC GIBACZPX**

Kontakt:

chava.vera@yahoo.com, sekretariát ŽOP, rabinát ŽOP, sekretariát FŽO
Aktuální informace naleznete na www.kehilaprag.cz

První akcí je ozdravný pobyt skupiny dětí z nejvíce postižených oblastí.
Předpokládaný rozpočet pro tuto formu humanitární pomoci je cca 500 000 Kč.

Věnujte, prosím, této výzvě pozornost. Jedná se výjimečnou humanitární pomoc a obětavou práci mnoha dobrovolníků. Tímto způsobem můžeme částečně pomoci Izraeli. V případě vaší pozitivní reakce máme připravené další projekty pro pomoc a každá koruna bude skutečně použita ve prospěch poškozených ve válce.

Garanti humanitární pomoci:

Jiří Daníček, předseda FŽO v ČR, František Bányai, předseda ŽOP
14. srpna 2006

STAV KONTA HUMANITÁRNÍ POMOCI IZRAELI K 31. 8. 2006:

PŘEKROČIL UŽ ČÁSTKU 500 000 Kč

KULTURNÍ PROGRAM ZÁŘÍ 2006

Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze
 Maiselova 15, 110 00 Praha 1, 3. patro
 tel. 222 325 172, fax 222 318 856, www.jewishmuseum.cz
education@jewishmuseum.cz

úterý 12. 9. v 18 h

„Židovské památky v bývalé Jugoslávii, zničené a zachované“ – přednáška Yechiela Bar-Chaima, předsedy The American Jewish Joint Distribution Committee pro země Evropy (anglicky s tlumočením do češtiny).
 Vstupné 10 Kč

středa 13. 9. v 18 h

Jehuda Löw ben Beceale (1512–17. 9. 1609)
 – přednáška Prof. PhDr. Vladimíra Sadka, CSc. z Ústavu židovských studií na HTF UK k výročí úmrtí největší osobnosti tzv. velké pražské renesance. Vstupné 10 Kč

čtvrtek 14. 9. v 18 h

„I have not seen a butterfly around here...“
 – výstava černobílých fotografií Rosy Revsin, argentinské fotografky a výtvarnice. Fotografie byly inspirovány poezií terezínských dětí, která vyšla v 90. letech knižně s českým názvem Motýla jsem tu neviděl. V úvodu promluví autorka děl Rosa Revsin,

velvyslanec Argentiny Juan Fleming a ředitel Židovského muzea v Praze Leo Pavlát. Hudební vystoupení: Jaromír Mrázek (tenor) a Daniel Wiesner (klavír). Výstava potrvá do konce října 2006. (Občerstvení)

úterý 19. 9. v 18 h

Výtvarné metafory Marka Podwala – výtvarník, ilustrátor, lékař a profesor dermatologie na New York University osobně komentuje projekci svých děl, která zdobí přední světová muzea, od newyorského Židovského muzea a Metropolitního muzea umění přes Izraelské muzeum v Jeruzalémě až po Kongresovou knihovnu USA. Pořad předchází stejnojmenné výstavě ve Vratislavském paláci (vernisáž 21. 9. 2006). (Anglicky s tlumočením do češtiny) Vstupné 10 Kč

středa 20. 9. v 18 h

Večer s písněmi v jidiš v novém hábitu – koncert Hany Frejkové (zpěv) a Michala Hromka (kytara). Vstupné 50 Kč

čtvrtek 21. 9. v 18 h

„**Doufám, dokud dýchám**“ – prezentace knihy Mgr. Věry Vlčkové, historičky a překladatelky, knihy příběhů žen, které přežily holocaust: Evy Reichové-Zelené, Věry Löwenbachové-Feldmanové, Marie Spitzové-Vítovcové a Evy Hejzlarové-Koubkové. Večera se zúčastní Eva Zelená a Eva Koubková, pořadem provází Mgr. Věra Vlčková, která knihu vydala za podpory Nadací města Náchoda a České Skalice. Ukázky z deníků přečtou studentky dramatu na English College in Prague, Ivana Galalová a Anna Litová. Hudební vystoupení: Jana Perglová (housele) a Jaromír Vogel (klavír).

Sál je přístupný vždy 20 minut před zahájením programu, 15 minut po začátku programu není vstup do Vzdělávacího a kulturního centra povolen. Výstavy jsou otevřeny pro veřejnost Po–Čt 10–16 h, Pá 10–15 h.

PRAŽSKÉ ŽIDOVSKÉ MUZEUM OTEVŘE V BRNĚ VZDĚLÁVACÍ A KULTURNÍ CENTRUM

V září tohoto roku bude v Brně slavnostně otevřena první mimopražská pobočka Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze – Vzdělávací a kulturní centrum Brno.

Jedním z hlavních cílů Židovského muzea v Praze je informovat o židovských dějinách, kultuře, tradicích i zvycích a přispět tím k posílení tolerance vůči kulturním a náboženským odlišnostem. V srpnu 1996, při příležitosti 90. výročí založení muzea, zahájilo proto svou činnost jeho Vzdělávací a kulturní centrum. Rozhodnutím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy z 22. 7. 1996 bylo zařazeno do soustavy vzdělávacích zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Od založení centra jím prošly desetitisíce žáků, studentů, učitelů i průvodců, večerní kulturní pořady připravovaly

stovky umělců a odborníků z nejrůznějších oblastí lidského poznání.

Po deseti letech úspěšné existence pražského Vzdělávacího a kulturního centra, v roce, který probíhá ve znamení rozsáhlého kulturního projektu „Rok s židovskou kulturou – 100 let Židovského muzea v Praze“, zahájí činnost druhá část centra, tentokrát se sídlem v Brně. Aktivita Vzdělávacího a kulturního centra Brno umožní zájemcům z moravského regionu snadnější dosah informací o židovské historii od nejranějších dějin až po období šoa, kultuře i tradicích, školám, zájmovým organizacím i široké veřejnosti možnost aktivně se účastnit vzdělávacích a kulturních pořadů, besed, dílen, přednáškových cyklů a interaktivních výstav. Nezanedbatelnou součástí nabídky služeb centra tvoří seznámení

s nemovitými památkami dokumentujícími historii Židů a židovského osídlení v různých oblastech Moravy a Slezska. Činnost centra by neměla zůstat omezena pouze na Brno a jeho nejbližší okolí; naopak – záměrem je postupně navázat kontakty s vysokoškolskými, vědeckými a pedagogickými institucemi i v dalších významných městech.

Vzdělávací a kulturní centrum Brno sídlí v přízemí budovy na tř. Kapitána Jaroše 3, kde má k dispozici variabilní přednáškový sál vybavený potřebnou audiovizuální technikou.

Informace o připravovaných pořadech budou pravidelně uveřejňovány na stránkách KAM v Brně..., podrobnosti lze najít také na webových stránkách Židovského muzea www.jewishmuseum.cz.

- hd -

LITERATURA NEJEN S DAVIDOVOU HVĚZDOU

O bolestných zážitcích z období nacistického teroru píše většinou ti, kteří toto období přežili, nebo příbuzní těch, kdo v německých lágrech našli smrt. Druhou skupinu tvoří odborná díla věnovaná holocaustu jako fenoménu, který je analyzován z pozic různých vědeckých disciplín. **HANIN KUFŘÍK**, útlá knížka kanadské autorky **KAREN LEVINE**, nepatří ani do jedné z těchto skupin, je svým způsobem výjimečná.

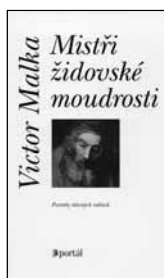
Jedná se o skutečný příběh židovské dívky Hany Bradyové, pocházející z Nového Města na Moravě. Zahynula v nacistickém táboře v Osvětimi a byla jednou z půldruhého

miliónu tehdy zavražděných židovských dětí. V roce 2000 se objevil v Tokijském centru pro studium holocaustu kufřík, na jehož vrchní straně byla bíle napsaná slova: *Hanna Brady, 16. 5. 1931*, sirotek. To inspirovalo zakladatelku tohoto centra, paní Fumiko Išioku, aby začala pátrat po stopách mrtvé dívky. Nakonec se dostane přes několik kontinentů až do předválečného Československa, kde malá Hanka před sedmdesáti lety žila šťastně se svými rodiči. Její život je přerován nacistickou okupací země...

Úvod knížky napsal Jiří Brada, bratr nešťastné Hany Bradyové. Gradace příběhu nepostrádá určité napětí a spolu s čtivou formou a množstvím fotografií zaujala kniha především kanadskou a japonskou mládež.

Karen Levine, HANIN KUFŘÍK, 117 str., Židovské muzeum a PORTÁL, Praha 2003

Zájemci o judaismus a čtenáři zabývající se spiritualitou uvítali vydání knihy Viktora **MALKA MISTŘI ŽIDOVSKÉ MOUDROSTI**, obsahující portréty dávných rabínů, židovských učenců, učitelů zákona a talmudistů. Autor zachytil jejich myšlenky, výroky, činy a postoje, jejich debaty, hádky i boje, popsal legendy o jejich skutcích i soukromém životě.

Jejich odkaz je stále živý a aktuální. V průběhu staletí svým intelektuálním vkladem ovlivňovali desítky a stovky dalších významných myslitelů. Tito učitelé moudrosti utvářeli formy současného judaismu, podíleli se na tvoření pravidel víry, náboženských idejí i praktik, předkládali izraelskému lidu zákazy i ideály. Jsou personifikací židovského poslání, které stojí na neustálém kladení otázek „proč“ a „jak“. Knihu uvítají zájemci o judaismus a čtenáři knih zabývajících se spiritualitou. Z francouzského originálu přeložil Tomáš Kybal.

Viktor Malka, MISTŘI ŽIDOVSKÉ MOUDROSTI, 253 str., PORTÁL, Praha 2004

Je středověk, jak mnozí říkají, epochou tmy? „Ano, ale kdo zhasnul světlo?“ ptá se **LUCIANO DE CRESCENZO** ve své skvěle napsané knize **PŘÍBĚHY STŘEDOVĚKÉ FILOZOFIE**. Rodák z neapolské čtvrti Santa Lucia, bývalý ředitel IBM Itálie je autorem více než dvaceti pěti knih, věnoval se i režii, scenáristice a herectví. Ve všem, co podnikal, byl velmi úspěšný a právě rozličnost různých profesí, kterými procházel, jej obdařila

schopností dívat se na svět filozofie z nezvyklých, atraktivních úhlů. Dnes osmdesátiletý autor provádí čtenáře myšlenkovým světem i soukromým životem velikánů středověku – od sv. Augustina po sv. Tomáše, od Abelarda k Vilémovi z Ockhamu. Vedle málo známých, životopisných reálií slavných mužů, nás De Crescenzo zavádí i do světa barbarů, čarodějnic bezcitných monarchů a tragických křížových výprav. Kniha je zvláště vhodná pro všechny, kdo potřebují získat o středověké filozofii rychlé informace a nechťejí podstupovat studium speciální odborné literatury. Podobným způsobem zpracoval autor i filozofii před Sokratovskou a posokratovskou.

Luciano De Crescenzo, PŘÍBĚHY STŘEDOVĚKÉ FILOZOFIE 167 str., DOKOŘÁN, Praha 2006

Pokud románu **Jiřího Pilouse** cosí chybí, pak je to laskavá shovívavost vůči normalizačnímu hnoji. Zbabělost je zde zbabělostí, trapnost trapností, nechutnost nechutností, televizní zločinec televizním zločincem. Dějiny prosakují z druhého plánu skrze optiku subjektivních zážitků, podaných se sarkasmem, sebeironií, smyslem pro gagy a absurditu, často formou parafrází a mystifikací. Autor knihy **SE SRPEM V ZÁDECH ANEB MALÉ DĚJINY POSRANOSTI** sleduje jako vypravěč linii několika osudů včetně svého a prokládá ji epizodickými fragmenty. Malé je zde velkým a velké malým. Vše postupně vnímáno očima školáka, gymnazisty, vysokoškola a dospělého na prahu kariéry, který „namácel nohu do všeho“, ale nikdy se „zcela nesmočil“...

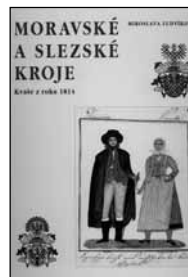

Autorovi bylo v roce 1968 deset let a období tuhé normalizace bylo i obdobím jeho dětství, jinošství a rané dospělosti. Jeho výpověď je autentická, syrová, nevládná a pro mnohé může být i pobuřující. Autorovým záměrem ale nebylo prožítou dobu kosmeticky upravovat do „přijatelné“ formy, ale naopak drobnými šoky čtenáře nejrychleji vpravit do dusné atmosféry reálného socialismu.

Jiří Pilous, SE SRPEM V ZÁDECH, 239 str., DOKOŘÁN, Praha 2004

Miroslava Ludvíková z Moravského zemského muzea v Brně ve spolupráci se sudetoněmeckým archivem v Mnichově vydala přepůvabnou česko-německou publikaci **MORAVSKÉ A SLEZSKÉ KROJE – KVAŠE Z ROKU 1814**.

Kvaše lidových krojů obyvatel Moravy a rakouského Slezska z roku 1814 byly vystaveny v Mnichově v roce 1993 a o rok později i v Brně. Tato jedinečná obrazová kolekce – patnáct originálů z ní je dosud neznámých – mohla být vystavena jen díky společnému úsilí

majitelů originálů – Moravského zemského muzea v Brně, Spolku Adalberta Stiftera a Sude-toněmeckého archivu v Mnichově. Harmonická a upřímná spolupráce těchto institucí má mimo-řádný symbolický význam a je i následování hodným vzorem pro budoucnost.

Pečlivá grafická úprava, perfektně zvlád- nutý tisk barevných reprodukcí i kvalitní kříd- dový papír je zárukou silného estetického prožitku nad krásnou knihou. Unikátní sou- bor takřka dvě stě let starých kvašů předsta- vuje obrovské bohatství krajových oděvů začátku 19. století. V té době oděv nebyl jen praktickou odpovědí na rozmary počasí, ale byl rovněž strukturovaným komunikačním systémem, který umožňoval na první pohled snadno rozeznat, který muž je ještě svo- bodný, která panna ještě neprovdaná, odkud a z jakého prostředí pocházejí. Kroje tak byly, řečeno dnešním jazykem, z daleka vidi- telným souborem osobních dat. Tato kniha uspokojí nejen odborníky na historii, etno- grafii a folkloristiku, ale může být i vhodným dárkem pro každého milovníka krásné knihy. Vzhledem k zrcadlovému, českoněmeckému textu můžeme knihou potěšit příbuzné i známé v německy mluvících zemích.

Miroslava Ludvíková, MORAVSKÉ A SLEZSKÉ KROJE – KVAŠE Z ROKU 1814, Moravské zemské muzeum, Brno

ELIE WIESEL, nositel Nobelovy ceny míru, patří nesporně mezi současné elitní autory zabývající se židovskou tematikou. Ve své knize, nazvané **PŘÍBĚHY O DŮVĚŘE**, představuje prostřednictvím Hagar, Mojžíše, Árona, Mirjam a dalších starou židovskou národní historii, která byla utvářena rodinnými dramaty a národními tragédiemi, vášněmi, žárlivostí i politickými ambicemi, ale především důvěrou v Boha. Autor pracuje s živým jazykem a přitažlivou, srozumitelnou formou zapojuje čtenáře do svých úvah, které nejsou jen rezonancí minulosti, ale i obratnou a tolik potřebnou aktualizací.

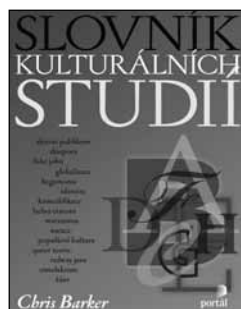
Eseje o velkých postavách židovské historie jistě uvítají čtenáři se zájmem o tradice judaismu, duchovní a reflexivní literaturu a o biblické příběhy doplněné obrazy z židovských legend.

Elie Wiesel, PŘÍBĚHY O DŮVĚŘE, 137 STR., PORTÁL, Praha 2001

Dokážete správně interpretovat termíny jako *postmarxismus*, *koncept memu*, *vnitřní město* nebo *strategický esencialismus*? Pokud váháte nad těmito a dalšími termíny, kterými jsme obklopeni v denním i odborném tisku, pak může pomoci praktický **SLOVNÍK KULTURÁLNÍCH STUDIÍ** britského autora **CHRIS BARKERA**.

Kulturálním studiím dává zvláštní nádech právě jejich teoretický jazyk. Je to sada nástrojů převzatých z mnoha různých teoretických proudů a metodologických přístupů, jimiž jsou kulturální studia tvořena. Přesně určit hranice těchto studií

jakožto soudržné, jednotné akademické disciplíny s jednoznačně vymezenými tématy, pojmy a metodami bylo vždy obtížné, neboť se v zásadě jedná o multidisciplinární oblast bádání. Chceme-li však z tradičního zvyku vše zařazovat, pak si můžeme pomoci konstatováním, že kulturální studia jsou velmi podobná kulturní politice, jsou možností, jak chápat svět a účastnit se jeho proměn.

Chris Barker, SLOVNÍK KULTURÁLNÍCH STUDIÍ, 206 STR., PORTÁL, Praha 2006

Zlatá šedesátá léta. Před pokladnou divadla Semafor stojí stovky lidí ve frontě na lístky. Za několik hodin jsou vyprodána všechna jeho měsíční představení. Popularita tandemu Suchý-Šlitr, Waldemara Matušky, Evy Pilarové a dalších *semaforáků* byla doslova hvězdná. Suchého písničky se hrají nejen v rozhlasu a televizi, ale také u táboráků konzervativních trampů, kteří dovolili, aby poetika semaforových písní zaujala čestné místo vedle uctívaných předválečných hitů klasiků trampské písně. Jeho tvorba zlidověla v tom nejlepším slova smyslu, Jiří Suchý – výtvarník, muzikant, zpěvák a především básník – autor tisíců textů písní s nepřekonatelnou pečetí noblesní poetiky – se stal ještě za svého života národním klasikem.

Mladá novinářka **MAGDA HETTNEROVÁ** je autorkou knižního rozhovoru se zakladatelem a majitelem divadla Semafor Jiřím Suchým. Otázky a odpovědi rozdělila do devíti chronologicky řazených kapitol,

v nichž se Suchý dotýká vzpomínek na konec světové války, vojenskou službu, osmašedesátý rok a připomíná své potíže s bývalým režimem... Vedle těchto „velkých“ témat se autorce podařilo získat odpovědi i na řadu velmi osobních, intimních otázek. V celku pak vznikla knížka, která nenuceným, nebulvárním způsobem představuje živoucího klasika české kultury v jeho osobní, nečítankové podobě. K půvabu knihy přispívají i četné Suchého kresby, fotografie z jeho soukromého archivu a drobné ukázky z jeho básnické a písňové tvorby.

Magda Hettnerová, JIŘÍ SUCHÝ – MĚ SRDCE – TISÍC KILOWATT, PORTÁL, Praha 2005

Nesporným obohacením slovenské literární scény je sympatický talent **VIOLY KOVÁČOVÉ**, která se už několik let pokouší zrekonstruovat osudy židů z malého městečka. A z tohoto prostředí také čerpá náměty svých povídek v kterých zachytila příběhy lidí, žijících až do osudných válečných dnů v integraci s místní komunitou, aby pak – za pasivního přihlížení sousedů – zmizeli v nenávratnu.

Hybšovi, Königovi, Natanovi, Majerovi, Švarcovi, pan Goldberg a rabín Weiss – jsou protagonisty úsměvných příběhů, zachycujících drobné a všední události v židovské komunitě malého městečka Svätý Jur nedaleko Bratislavy. Autorka používá prostý, ale kultivovaný jazyk, kterým „maluje“ výstižné drobnokresby lidských charakterů, aby tak vytvořila plastický obraz místa, kde se děj odehrává. Knižku s velkým citem ilustrovala Saša Světlíková. Svými jemnými, v sépiové hnědi laděnými kresbami vytvořila důstojný pendant vlastnímu textu. Půvabnou knihou potěšíte i své přátele – doporučuji jako kultivovaný dárek.

Viola Kováčová, ČAS BARCHESU, G plus G, PRAHA 2004

► Milan KALINA

JEDNA ZEMĚ – DVA SVĚTY

Izrael je sice velmi malý, zato mediálně velmi výrazný stát. Osud tomu chtěl, že v sobě vždy pojímal více světů. Jejich stoupci zde paralelně žijí, někteří v konfliktu, jiní ve vzájemné toleranci. Dnes se k těmto pomyslným světům přidaly dva další – válkou zmítaný sever a válku glosující střed a jih. Pomyslná hranice mezi těmito světy se nachází asi padesát kilometrů severně od Tel Avivu, tedy u Chadery – nejjihněji položeného města ostřelovaného Hizballáhem.

V centru a na jihu země lidé sledují vývoj událostí prostřednictvím televizního zpravodajství, novin, internetu a „při požívání dýňových semínek“ bouřlivě glosují politické a vojenské postupy. Nemálo z nich je válkou přímo zasaženo. Povolávací rozkaz k nástupu na tzv. „miluim“ obdrželi Izraelci z požadovaných jednotek po celé zemi. Odvádění jsou všichni, kteří během své povinné vojenské služby patřili k jedné z požadovaných jednotek, a to bez ohledu na rodinný stav, zaměstnání a společenské postavení. Limit je pouze věkový (dnes do 45 let). Před čtrnácti dny bylo takto povoláno na sever přes čtyřicet tisíc mužů, většina je doposud soustředěna v severovýchodních kibucech na izraelském území. Tento týden byla obslána druhá odvodová vlna. Na leckterých pracovištích náhle panuje ženská přesila – když muži válčí, ženy obstarávají domácnost, obchody a běžný chod společnosti.

Nicméně jedinou viditelnou změnou zde jsou zmatení řidiči, bloudící po městských silnicích. Jsou to „váleční utečenci“ ze severu, kteří přijíždějí, aby hledali azyl u svých blízkých i vzdálených příbuzných. A jak už to v Izraeli chodí, i ti, co žádné takové známé nemají, mohou využít nabídky mnoha cizích rodin, ochotných u sebe hostit – po dobu nezbytně nutnou – celé rodiny.

Malé studentské byty mých kamarádů se proměnily v noclehárny. V jedné posteli spí více dětí, po zemi, včetně polozakrytých teras, jsou rozloženy matrace. Doposud zahálající kuchyňské trouby náhle produkují nejrůznější blízkovýchodní speciality. Jak dlouho budou tato „romantická rodinná set-

kání“ trvat, se neví, ale eskalace bojových akcí nakonec povedou k rozdělení rodin. Část se jich vrací a bude vracet na sever, část se, po vzoru kočovníků, přesune k dalším příbuzným.

Přesto se jižně od pomyslné dělicí hranice žije způsobem, který není válkou příliš poznamenán. Tel-avivské kavárny žijí svým non-stop životem, jako by několik desítek kilometrů od nich neprobíhal konflikt, plní přední stránky novin na celém světě. Zato sever je místními nazýván „Sarajevo“. Pod tímto jménem nešťastného balkánského města si totiž představují pobořené, ostřelované město plné prachu, stresovaných lidí, neustávající palby a hluku letadel. Rakety na izraelská severská města dopadají po celé dny. Nejtěžší ostřelování zažívá zřejmě, dnes již z velké části opuštěné, malé severské pohraniční město Kiriat Šmona.

Hodiny trávené v krytech se zdají být nekonečné. Dle oficiálních pokynů je sice

jemnou solidaritu a „izraelskou povahu“. Byl to solidární soukromý sektor, který zajistil vybavení tisíců krytů dodávkami klimatizačních zařízení, dek, televizí, přehrávačů, a samozřejmě i potravin a mnoha dalších potřebných výrobků. Bez takové pomoci by situace vypadala podstatně hůře.

V tomto směru nelze nezmínit iniciativu silně medializovaného místního milionáře A. Gaidamaka. Tento původem ruský podnikatel s dosti podivnou historií, který se netají svými společensko-politickými ambicemi, využil válečného stavu asi k největší „PR“ akci. Na pláži Nicanim nechal vystavět „vesnici“ pro pět tisíc rodin ze severu, kde jim nabízí nejen bezpečný nocleh, ale také teplá jídla o více chodech a lékařskou pomoc. Postaral se i o rozptýlení dětí, pro které zde vystupují klauni a akrobati, jsou zde možnosti sportovat a dokonce je zde i kosmetický kout. To vše zdarma. Rozhodne-li se někdy účastnit voleb, pak si tímto gestem zajistil desetitisíce hlasů.

Žijeme tady ve válce, každý vystaven jiné realitě, každý je v trochu jiném světě. Doufejme, že toto válečné běsnění brzy skončí a přinese hmatatelné výsledky, především likvidaci infrastruktury teroristické organizace Hizballáh, která infiltrovala libanonské území. Pokud Izrael neobhájí a neobnoví své postavení silného státu, nepřestane být Blízký východ regionem nekonečných bojů. Přeji si konec války pro Izraelce stejně jako Libanonce, pro sebe a své přátele. Alibistické příměří vnucené mezinárodním prostředím – které by poskytlo Hizballáhu možnost obnovy sil a doplnění zbrojního arzenálu – není přijatelné. Doufejme v spravedlivější řešení. Bez takového by všechny čekaly další těžké měsíce, možná roky nejistoty, situace, která není ani mírem ani válkou.

„Na pláži Nicanim dnes stojí vesnice pro pět tisíc rodin ze severu Izraele. Vesnici nechal postavit miliardář Arkadij Gaidamak.“

možné čtvrt hodiny po doznění sirén kryt opustit, ale strach a vyčerpanost některé obyvatele natolik přemohla, že své nové betonové příbytky neopouštějí vůbec a denní světlo tak neviděli již několik dnů.

Některé velké hi-techové společnosti sídlící v Haifě zřídily nová „podzemní zázemí“ pro své zaměstnance. Pracuje se tedy i z improvizovaných kanceláří v prostorách garáží, kde nechybí ani dětské koutky a automaty na zmrzlinu. Pud k přežití a adrenalin z válečného napětí dodává lidem sílu a schopnost nezabývat se „nepodstatnými“ věci, tedy vším, co bezprostředně nesouvisí s potřebou záchranu života. K „nepodstatným“ patří i oprava zničených domů a podniků nebo finanční zajištění. Platy se nevyplácejí, práce jsou pozastavené, bankomaty prázdné. Mnozí kritizují nedostatečnou připravenost státu, který příliš spoléhá na vzá-

► Linda KALVACH
Izrael, 14. srpna 2006

STRUČNÁ HISTORIE ŽIDOVSKÉ HUDBY

KOMENTÁŘ KANTORA:

Hudba má v židovské bohoslužbě tradici, která sahá tisíce let do minulosti.

V biblickém období se píseň objevuje jako zvolený výrazový prostředek v nejdratičtějších okamžicích. „Tak zpívali Mojžíš a děti Izraele“ po přechodu Rákosového moře (Širat ha-jam). Později se v knize Numeri setkáváme s Písní studně (Širat ha-beger), Debořinou písní v knize Soudců (Širat Devora) a písní krále Davida v knize Královské (Širat David). Tyto písně jsou výlevy radosti a vděčnosti Bohu po zjevení jeho zázraků a spásy.

V Tóře se ovšem objevuje i jiný druh písně. Jde o píseň rozjímavou, která často obsahuje morální poučení a svými verši někdy i napomíná. Mám na mysli píseň Haęazinu: „Slyšte, ó nebesa, a já budu mluvit a necht' země naslouchá řeči mých rtů.“ Podobně i mnohé žalmy obsahují etické učení a hlubokomyšlné úvahy o Bohu a Jeho světě.

Hudba má dvojí schopnost – vyjadřovat a oslovovat. Hudba může vyjadřovat radost, jako u Rákosového moře, lásku, jako v Písní písní (Šir ha-širim), smutek, jako v knize Pláč (Megilat Ejcha) a mnoho jiných emocí. Ale její schopnost otevřít lidské srdce určitému poselství, jako v případě písně Haęazinu, je ještě mocnější. A právě z tohoto důvodu nazýváme celou Tóru písní.

Hudba doprovázela náš lid vždy, ale nový význam získala se zbudováním jeruzalémského Chrámu. Od okamžiku, kdy král David „tančil ze všech sil“ před archou úmluvy, doprovázela hudba veškeré náboženské obřady.

Druhá kniha Kronik popisuje zasvěcení Prvního Chrámu za krále Šalamouna a přináší i výčet nástrojů a zpěváků, kteří při něm účinkovali.

V samotném Chrámu byl sbor, s určitým instrumentálním doprovodem, který zpíval, když byly přinášeny denní a zvláštní oběti. Období prvního Chrámu, od 9. století do roku 586 př. o. l., je dobou vzniku žalmů. V Chrámu byly pravděpodobně veřejně přednášeny. V období druhého Chrámu, v následujících pěti staletích, pak došlo k ustálení pevného pořadí, v němž byly žalmy při jednotlivých bohoslužbách zpívány. Zvyk recitovat denní žalmy, který se dnes praktikuje v synagogální bohoslužbě, je pokračováním této tradice.

Kolem 12. století se poprvé objevuje pojem „mi-sinaj“ („ze Sinaje“) v souvislosti s nápěvy, které byly již tehdy považovány za staré a „neměnné“. Mnozí slavní rabíni psali lyrické modlitby a pečlivě zapisovali starobylé melodie pro použití ve svých komunitách. Mnohé z těchto pijutim (náboženských básní) obohacují naše modlitební knihy dodnes. Patří k nim třeba píseň Maharila (1356–1427) nebo Maharama z Rothenburgu (1215–1293).

Označení chazan se poprvé objevilo v osmém století, kdy jednotlivci začínají přebírat větší zodpovědnost za zachovávání rituálu a řádné dodržování liturgie.

V židovské náboženské tradici, synagogální hudbu nevyjímaje, se vždy úzkostlivě dbalo na zachování rovnováhy mezi inovací a tradicí. Rabi Jákob Molin, významný učenec, který žil ve 14. století v Německu, kodifikoval pro aškenázskou oblast melodie, které neměly být měněny. Tyto nápěvy, které se většinou používaly na Vysoké svátky, označil jako „ze Sinaje pocházející“. Co tím přesně myslel, není úplně jasné, ale zdá se, že chce říct dvě věci. Za prvé, že tyto melodie jsou skutečně staré, možná dokonce z doby Chrámu. A za druhé, že se s nimi musí zacházet, jako by byly předány na Sinaji. V průběhu staletí se tyto nápěvy, označované „mi-sinaj“, tradovaly ústně, předávaly takřka od úst k uchu. Každému aškenázskému Židovi tak dokonale přešly do krve.

S rostoucím vlivem západní hudby se měnila i synagogální hudba, zejména v Německu doby Mozartovy, Beethovenovy či Schubertovy.

Liberální synagogy v Německu, Rakousko-Uhersku, Francii a následně i v celém britském impériu si nyní najímaly sbory a skladatele, aby pro synagogy tvořili skladby, které by snesly srovnání se světskou hudbou své doby. Mnohá díla Louise Lewandovského (severní Německo) nebo Salomona Sultzera (Vídeň) například připomínají sekulární skladatele, jako třeba Felixe Mendelssohna. Výzvou pro tyto skladatele bylo pokusit se naplnit zároveň tradiční požadavky synagogální hudby a očekávání i vkus současníků. Někdy se době přizpůsobili více, ale nikdy nezasahovali do ustálené podoby „tónů ze Sinaje“ rabího Molina. Dokonce považovali za důležité pořídit evropský notový zápis posvátných „sinajských“ tónů.

Vznik chasidismu ve východní Evropě v 18. a 19. století vymezil hudbě novou roli. Chasi-

dismus kladl velký důraz na prožitky radosti při službě Bohu a hudba měla proto navozovat radost, ne velebnost západoevropské synagogální hudby. Chasidské nápěvy se často nesly v polských, ruských, maďarských, rumunských či cikánských tanečních či pochodových rytmech nebo jiných živých stylech. Taková hudba pomáhala navodit radostnou atmosféru pro modlitbu.

O možném původu našich melodií

Ranné nápěvy žalmů byly druhem čantování. Mnohé „motivy“, s nimiž se setkáváme dodnes, se také ozývají v kantilaci, která se používá při čtení z Tóry po celém světě.

Synagogální hudba také vždy přebírala soudobé vlivy. Například lze nalézt mnohé podobnosti mezi zpěvy muezzina a předčítače Koránu a synagogálním zpěvem, a to nejen u sefardů, kteří žili po staletí v arabských zemích, ale i u aškenázů, kteří žili po tisíc let ve vzdálené severní Evropě. Sefardské intonace dokonce důvěrně připomínají zpěvy mozarabských křesťanů, které vzkvétaly v jejich sousedství do 13. století. Chazan obecně se podobá katolickému zpěvu a synagogální melodie nacházejí v mnoha případech paralelu v křesťanské hudbě.

Kantor Joel Kron, Londýn

Odborná revize:

Rabi dr. Michael Dushinsky, Praha

► Přeložila Kateřina Weberová

PODĚKOVÁNÍ

Židovská obec v Praze děkuje všem občanským, církevním i humanitárním organizacím a jednotlivcům, kteří přišli ve středu 27. července vyjádřit svou solidaritu s Izraelem a současně podpořit naléhavou potřebu důstojného a spravedlivého míru v celé blízkovýchodní oblasti. Účastníci setkání na náměstí Míru v Praze se svými transparenty, zpěvem i troubením na rituální hudební nástroje šofary se tak aktivně připojili k veřejnému mínění, které citlivě vnímá probíhající konflikt na Blízkém východě.

František Bányai,
předseda Židovské obce v Praze
zasláno do ČTK
27. července 2006

CHASIDISMUS, HASKALA, REFORMA

Seriál o myšlenkových proudech, které formovaly současný obraz judaismu

Pittsburghská platforma

Vážení a milí čtenáři, v právě končícím roce jste se na poslední stránce Maskilu pravidelně setkávali s texty Sylvie Wittmannové na téma Chasidismus, haskala, reforma. Text o Esperanze Malchi v letním dvojčísle byl poslední částí tohoto seriálu. Nicméně se domnívám, že vám dlužíme ještě malý dodatek.

V dílech věnovaných počátkům reformního hnutí byla často zmiňována tzv. Pittsburghská platforma. Jedná se o základní dokument počátků organizovaného reformního hnutí. Dnes bychom vás rádi seznámili s vlastním textem platformy.

Sylvie Wittmannová pro vás bude samozřejmě psát i v novém židovském roce, ale již na nové téma.

Ve dnech 16.–19. listopadu 1885 se sešli reformní rabíni z celých Spojených států v čele s Isaacem Mayerem Wisem. Setkání navazovalo na Filadelfskou konferenci (1869), která zase pokračovala v práci Německé konference z let 1841 až 1846. Rabíni přijali v Pittsburghu zásadní text:

1. Uznáváme každé náboženství za pokus uchopit Nekonečno a v každém způsobu, zdroji či knize, které jsou jakýmkoliv náboženským systémem považovány za svaté, vidíme uvědomění Boží přítomnosti v člověku. Domníváme se, že judaismus představuje nejvyšší koncepci idey Boha tak, jak ji učí naše Svátá písma a jak byla rozvíjena a interpretována židovskými učiteli, v souladu

s morálním a filozofickým pokrokem jejich doby. Jsme přesvědčeni, že judaismus – v neustálých bojích, zkouškách a nedobrovolné izolaci – zachoval a uhájlil tuto ideu jakožto ústřední náboženskou pravdu pro celé lidstvo.

2. V Bibli vidíme záznam o zaslíbení židovského lidu jeho poslání – kněžské službě jednomu Bohu a ceníme si ji jakožto nejmocnější nástroj náboženské a etické výuky. Věříme, že moderní objevy v oblasti přírodních a historických věd nejsou v rozporu s učením judaismu s tím, že Bible odráží primitivní představy své doby a někdy halí svou koncepci boží Prozřetelnosti a Spravedlnosti jednájcí s lidmi, do hávu zázračných příběhů.

3. Mojžíšské zákonodárství uznáváme jako systém, který měl připravit židovský národ na život v Palestině. Dnes považujeme za závazné pouze jeho etické zákony a dodržujeme pouze ty obřady, které povznášejí a posvěcují naše životy, zatímco odmítáme ty, které se neslučují s představami a zvyky moderní civilizace.

4. Máme za to, že všechna taková mojžíšská a rabínská ustanovení jako stravovací omezení, kněžská čistota a ustanovení ohledně oděvu, vznikala v průběhu doby a pod vlivem představ, které jsou nám naprosto cizí z hlediska rozumového i duchovního. Modernímu židovi nepřinášejí pocit kněžské svatosti a jejich zachovávání v našich dnech je spíše překážkou než nástrojem moderního duchovního povznesení.

5. V moderní době univerzální kultury srdce a intelektu uznáváme velkou mesiánskou naději Izraele na nastolení království pravdy, spravedlnosti a míru mezi všemi lidmi. Nepovažujeme se již za národ, ale za náboženskou komunitu, a proto neočekáváme ani návrat do Palestiny, ani obnovení obětní bohoslužby pod vedením synů Áronových, ani znovunastolení žádných zákonů vztahujících se k židovskému státu.

6. Považujeme judaismus za progresivní náboženství, které se stále snaží být v souladu s požadavky rozumu. Jsme přesvědčeni, že je naprosto nezbytné zachovat si historickou identitu a kontinuitu s naší velkou minulostí. Ceníme si pomoci křesťanství a islámu, dceřiných náboženství judaismu, v šíření monoteistické a morální pravdy. Uznáváme, že duch všeobjímající humanity naší doby je nám spojencem v naplňování naší mise, a proto nabízíme partnerství všem, kteří s námi spolupracují k nastolení vlády pravdy a spravedlnosti mezi lidmi.

7. Potvrzujeme platnost učení o nesmrtnosti duše, přičemž tuto víru zakládáme na božské podstatě lidského ducha, který vždy nachází blaho ve spravedlnosti a zlo je mu utrpením. Víru ve vzkříšení těla a v Gehennu a Eden (peklo a ráj), jako místa trvalého trestu či odměny, máme za judaismu cizí.

8. V dokonalém souladu s duchem mojžíšské legislativy, která se snaží o úpravu poměrů mezi bohatými a chudými, považujeme za svou povinnost podílet se na velkém úkolu moderní doby řešit dle práva a spravedlnosti problémy, které s sebou přináší nedostatky současného společenského systému.

PAMĚTNÍ DESKA S RELIÉFEM ZANIKLÉ SYNAGOGY

bude odhalena židovským obětem holocaustu 14. září t.r. v Moravských Budějovicích, na místě, kde kdysi stála synagoga. Autorem desky je sochař Nikos Armutidis. U příležitosti tohoto slavnostního aktu bude uvedeno představení divadla MIRIAM „Rekvie za 77 297 obětí“ a výstavou „Zmizelí souosedé“, kterou zapůjčil do Moravských Budějovic Tereziánský památník.

Pořadatelé také vydají pamětní publikaci nazvanou „Památce moravskobudějovických Židů“, ve které budou uvedeny nejen práce místních historiků, ale i dobové fotografie a dokumenty. Publikace bude obsahovat i všechna jména zahynulých místních židovských občanů. Projekt byl finančně podpořen Nadačním fondem obětem holocaustu i samosprávou města.

(AN)